

Rechtskrondig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

OVERZICHT VAN DE VLAAMSE RECHTSLITERATUUR GEDURENDE DE GERECHTELIJKE JAREN 1967-68 EN 1968-69.

(Slot)

Zoals wij het in de laatste tijd bij elk overzicht hebben kunnen vaststellen is het *administratiefrecht* ook in de laatste twee jaren het voorwerp geweest van een zeer intense bewerking en talrijke geschriften werden gepubliceerd die de verschillende facetten van deze rechtstak belichten.

Op het 23e Congres van de Vlaamse Juristenvereniging te Leuven in 1968 was de vraag aan de orde gesteld of het wenselijk was, naar Scandinavisch model, in België een ombudsman, of parlementair commissaris, in te stellen. Over dit punt werden twee degelijke preadviezen uitgebracht, het ene door Prof. A. Vranckx, « *Is een Belgisch Ombudsman welkom?* », waarin het oprichten van dergelijk ambt in ons land ten zeerste wordt aanbevolen en het andere door Dr. H. Van Impe, « *Enkele rechtsvergelijkende beschouwingen in verband met het ambt van Ombudsman* », waarin heel de historiek gegeven wordt van het ontstaan en de werking van dit ambt van grievencommissaris in de noorderlanden. Ook Dr. Van Impe komt tot het besluit dat het wenselijk zou zijn in ons land deze instelling tot stand te brengen.

De beide preadviezen vermelden een uitvoerige bibliographie die verdere studie van het onderwerp mogelijk maakt.

Wat betreft de zo belangrijke sector van het openbaar ambt heeft het « Instituut Administratie- Universiteit », een verzamelwerk uitgegeven onder de titel « *De evolutie van het openbaar ambt en de vormingvereisten* ». Drie uitmuntende specialisten hebben elk een verhandeling geschreven aangaande de rol van de Universiteit bij de vorming, de selectie, de oriëntering en de verdere volmaking van toekomstige leidinggevende personen en kaderleden in de administratieve organisatie. De heer Jean Buchman behandelde het onderwerp: « *De maatschappelijke verandering en het overheidsbestel* », waarin hij aantoont hoe de geweldige uitbreiding van de staatsbevoegdheid een volledige wijziging veroorzaakt van de oude structuren in de klassieke staatsfuncties. De heer Edward Poulet, vast-wervingssecretaris voor het Rijkspersoneel bestudeerde « *De evolutie van de beleidsrol in de overheidsdiensten* », de heer Roger Depré nam

voor zijn rekening « *Rol en kwalificatie van de beleidsambtenaren* », terwijl Prof. P. De Bruyne een studie schreef over « *De vorming van beleidskaderpersoneel voor de overheidsdiensten* ».

Het zijn vier sociologische onderzoekingen die getuigenis afleggen niet enkel van de grondige kennis en de grote ervaring van de auteurs, doch die een praktische regeling uitstippelen voor de toekomst, waarmede terdege rekening zal moeten gehouden worden.

De Intercommunale Verenigingen, die in de laatste jaren werden aangewend voor zo vele uiterst belangrijke ondernemingen, hebben wel het voorwerp uitgemaakt van ontelbare artikelen in allerlei tijdschriften, doch, synthetische werken waarin heel het regime van de Intercommunale Maatschappij systematisch onderzocht wordt, zijn er weinige. Thans is in de Algemene Practische Rechtsverzameling een volledig en voortreffelijk werk verschenen van de hand van Mr. Daniel De Clercq, advocaat te Brugge, en assistent aan de Universiteit te Leuven.

Het draagt de titel « *Intercommunale Maatschappij* » en het geeft ons een uitvoerige studie waardoor het onderwerp werkelijk wordt uitgeput.

Vóór 1921 zweeg de grondwet over de verenigingen van gemeenten en, al bestond er dan voor de gemeenten geen verbod zich vrij te verenigen, hield de overheid er toch aangaande dit probleem een negatieve houding op na. De pogingen die aangewend werden om tot samenwerking tussen gemeenten te komen, werden gedwarsboord.

De bezittingsperiode van 1914-18 bevorderde de drang tot intercommunalisatie op het gebied der bevoorrading van de gemeenten. Door de grondwetswijziging van 1921 werden alle bezwaren opgegeven en de nieuwe tekst van de grondwet voorzag de noodzakelijkheid van een organieke wet waarin de modaliteiten van de samenwerking tussen provincien en gemeenten zouden worden uitgestippeld. Zo kwam de kaderwet van 1 maart 1922 tot stand, die tot op heden de basis is gebleven van de intercommunale samenwerking.

Vele vormen van contacten tussen, en samenwerking van gemeenten zijn mogelijk ook buiten de wet van 1922 en de auteur geeft er talrijke voorbeelden van;

doch zijn werk is beperkt tot de studie van de intercommunale maatschappijen opgericht krachtens de kaderwet van 1922 en de bijzondere wetten op het stuk.

Hij onderstreept hierbij dat de vereniging van gemeenten steeds op vrije aaneensluiting is gebaseerd en dat in geen geval dwang kan uitgeoefend worden.

Al de juridische vraagstukken die verband houden met de oprichting en de werking van de intercommunale maatschappij worden dan achtereenvolgens door schrijver toegelicht, nl. de wijze van oprichting, de rechtspersoonlijkheid, het lidmaatschap, het voorwerp, met bedenkingen over het begrip «gemeentelijk belang», de machtiging tot oprichting, de statuten en hun goedkeuring, de procedure voor de latere aansluiting bij de intercommunale. Na deze hoofdstukken die betrekking hebben op het ontstaan en de vorming van de intercommunale, wordt haar werking bestudeerd, de algemene vergadering, de Raad van Beheer en de Commissarissen, de balans en de winst- en verliesrekening en de formaliteiten die vereist zijn voor de mededeling en de goedkeuring van de rekeningen.

Welke sancties zijn voorzien in geval van tekortkomingen vanwege de maatschappij aan de haar opgelegde verplichtingen? Het zijn de schorsing van de retributietarieven en uiteindelijk de ontbinding.

Na deze uitvoerige uiteenzettingen worden de prerogatieven behandeld waarvan de intercommunale maatschappij geniet: de bevoegdheid tot onteigening die haar is toegekend, de mogelijkheid tot het ontvangen van subsidies en legaten en uiteindelijk de fiscale voordelen, die echter in de laatste tijd door allerlei wetten en beslissingen zeer beperkt zijn geworden.

De besprekingen van het administratief toezicht brengt een studie mede van het koninklijk besluit van 24 februari 1959 betreffende de aanstelling van een regeringscommissaris.

Het rechtsstatuut van de intercommunale en de regeling van de geschillen werpen zeer delikate problemen op, daar de handelingen van deze vorm van maatschappij zo dikwijls zweven tussen het burgerlijk recht en het handelsrecht.

Een afzonderlijk hoofdstuk handelt over het personeel van de intercommunales, dat, in tegenstelling met dit van de gemeenten, niet geniet van de vastheid van betrekking, al is desaanstaande verschil van mening aan de dag gekomen.

Mr. De Clerck bespreekt dan de verschillende Intercommunale Maatschappijen die opgericht zijn krachtens bijzondere wetten, zowel vóór als na 1922.

De laatste titel van het boek is gewijd aan de intercommunale overeenkomsten nl. deze voor de leveringen en diensten van gemeentelijk belang.

Het boek van Mr. Daniël De Clerck is gekenmerkt door een zeer grote volledigheid. Geen enkel detailpunt in verband met de wetgeving en de praktijk van de intercommunale maatschappijen wordt in het duister gelaten en alle problemen worden toegelicht door middel van een bijzonder overvloedige documentatie. Waar de intercommunale maatschappijen verband houden met alle mogelijke terreinen van het administratief recht doet het boek ons een wandeling maken doorheen het uitgestrekt domein dat door deze rechtstak wordt bestreken en telkens treft ons de zekerheid met dewelke de auteur ons op zoveel verschillende gebieden bij de hand leidt.

Het werk van de heer De Clerck zal de blijvende gids zijn voor alles wat betrekking heeft op de intercommunale maatschappijen en het vormt een waardevolle aanwinst voor de wetenschap van het administratief recht in ons land.

Voor de studie en de praktijk van het gemeenterecht heeft de Uitgeverij voor gemeenteadministratie te Heule een zeer gelukkig initiatief genomen. Onder de algemene titel «*Gemeenterecht*» is er een uitgave tot stand gebracht waarvan thans 2 delen verschenen zijn, het eerste met de teksten, het tweede met een «permanente commentaar». De uitgave staat onder de leiding van een wetenschappelijk comité, voorgezeten door *Minister Pierre Vermeylen*, waarvan verschillende gekende specialisten deel uitmaken.

In het eerste deel zullen alle wetgevende en reglementaire teksten verschijnen die betrekking hebben op het gemeenterecht, alsook de administratieve omzendbrieven die thans soms zo moeilijk te vinden zijn.

In het tweede deel wordt het commentaar uitgewerkt volgens een nieuwe ordening. De uitgevers zeggen volkomen terecht in hun inleiding dat het plan van de gemeentewet niet meer actueel is. Hun commentaar volgt thans een nieuw algemeen plan: de gemeente in algemene zin, de organen, het patrimonium, de ruimtelijke ordening, de gemeentendiensten, de politie, het personeel, de financiën, de aansprakelijkheid en de voogdij. Het is voorzeker een logisch volkomen verantwoorde indeling die het nuttig zal zijn in de toekomst voor de studie van het gemeenterecht te volgen. De verschillende kapitels van het commentaar, die nu reeds verschenen, zijn van de hand van specialisten die elk een bepaald onderwerp voor hun rekening hebben genomen en waarvan de uiteenzettingen alle lof verdienen.

De uitgave is tot nog toe verre van volledig doch elk jaar zullen bijlagen gepubliceerd worden, die dit werk onmisbaar zullen maken voor al wie zich interesseert aan het gemeenterecht.

In België zijn er 2586 gemeenten en deze tellen ongeveer 65.770 personeelsleden, het onderwijzend personeel niet inbegrepen. Deze schare bedienden is onderworpen aan een statuut waarvan de gegevens te vinden zijn in een aantal wetten, in zeer veel koninklijke besluiten, en in allerlei administratieve omzendbrieven. Het kan slechts van harte toegejuicht worden dat de heren *P. Elshout en R. Van Waeyenberg* de moed hebben gehad de volledige reglementering inzake gemeentepersoneel te verzamelen, methodisch te classeren en te publiceren in een handig losbladig boek, dat met veel zorg werd uitgegeven door de uitgeverij Die Keure. De heer *T. Lathouwers*, Directeur-Generaal bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, schreef een enthousiast woord vooraf.

De verzameling is nog niet volledig en er zullen nog een aantal bladen dienen aan toegevoegd, doch op het ogenblik vindt men reeds het essentiële aangaande: de prestaties van het personeel, de arbeidsduur, de vorming van de gemeentebedienden en verder al wat betrekking heeft op hun wettelijk statuut, de vastheid van de bediening, de wervingsvoorwaarden, de wedden en lonen, de toelagen en vergoedingen, enz. Men zal in dit verzamelwerk een groot aantal gegevens vinden die elders slechts met de grootste moeite zouden kunnen ontdekt worden. Op de kaft van het boek wordt dan ook terecht als titel aangegeven «*Vade Mecum van het Gemeentepersoneel*», waarvan de meeste leden zeer dankbaar zullen zijn over dit boek te kunnen beschikken.

De onoverkomelijke moeilijkheden die zich regelmatig voordoen in de sector van de gemeentefinanciën is één van de grote zorgen zowel van de centrale als van de locale overheid. De heren *J. Dams en E. de Béthune* hebben een commentaar gewijd onder de titel «*Het nieuw gemeentefonds*», aan de tekst van de wet van 16 maart 1964 waarin door de wetgever een poging gedaan werd om de gemeentelijke financiën te verbeteren door de toepassing van essentiële wiskundige methodes. Van de beginne af werden tegen deze wet scherpe critieken ingebracht.

Het is niet de bedoeling van de auteurs de waarde van het systeem te beoordelen, doch wel een nauwkeurige verklaring te geven van de normen die er in voorzien zijn en van de toepassingsmethoden die de wetgever heeft gewild. De auteurs besluiten zo terecht dat de eensgezindheid over omslagcriteria van het gemeentefonds inderdaad bezwaarlijk zal te bereiken zijn daar elk voorstel immers voor een bepaald aantal gemeenten ongunstig zal zijn.

Over de « *Hervorming van de gemeentecomptabiliteit* » werd een colloquium ingericht door de Vereniging van Oud-Studenten van het Provinciaal Hoger Instituut voor Bestuurswetenschappen van Antwerpen. De heer A. Van Dromme, secretaris van administratie bij het Ministerie van Binnenlandse zaken, gaf een goede samenvatting van de nieuwe regelen die door het Ministerie aan de gemeenten werden opgelegd. Het debat dat hierop volgde werd stenografisch opgenomen en samen met de inleiding gepubliceerd. Het geheel geeft een kernachtige schets van het nieuwe stelsel.

Het was voorzeker een gelukkige gedachte van onze Vlaamse Televisie, in het kader van de Volksuniversiteit, een aantal lezingen uit te zenden betreffende het beheer in het lokaal bestuur. Deze lezingen, die werden opgesteld door de Heren Roger Depré en Hugo Van Hassel van het « *Vervolmakingscentrum voor Bedrijfsleiding* » der Universiteit Leuven-Nederlands, werden gezamenlijk uitgegeven onder de titel « *Management in het lokale bestuur* ».

Het is een feit dat de overgrote meerderheid der bewoners van steden en gemeenten zich maar op zeer vage wijze rekenschap geven van de uiterst belangrijke problemen die zich voordoen bij het bestuur van een gemeente en van de voortdurende evolutie welke zich op dit vlak ontwikkelt. Het is ten zeerste wenselijk dat zij, ten minste in zekere mate, bewust zouden gemaakt worden van de moeilijkheden die zich voordoen en van de mogelijkheden die hun geboden zijn om zelf aan praktische en doeltreffende oplossingen mede te werken. Dit was het doel van deze 4 T.V.-uitzendingen en het ware te hopen dat de tekst ervan in handen zou komen van een zo groot mogelijk aantal burgers. Want de auteurs zijn er voortreffelijk in geslaagd de vraagstukken van het gemeentelijk beleid voor de grote menigte bevattelijk te maken. Hun tekst is gekruid met realistische voorbeelden die de toestanden aanschouwelijk maken.

Behandeld worden het probleem der gemeentefinanciën, de verhouding tussen het centraal bestuur en de gemeente, het vergroten van de omvang van onze gemeenten, het beleid van onze locale besturen op allerlei vlak zoals industrialisatie, grondbeleid, cultuur enz., de noodzakelijkheid van het doorbreken van de routine der bureaucratie en ten slotte het organiseren van een zekere inspraak van de burgers in de activiteit van het gemeentebestuur, vooral door het ontwikkelen van menselijke relaties tussen bestuurders en bestuurden.

Van dit boekje zal voorzeker een weldoende invloed uitgaan.

Een belangrijke aangelegenheid zowel voor de administratieve practijk als voor het administratief recht in het algemeen werd gediscussieerd op het congres van de Vlaamse Juristenvereniging te Gent in 1967 nl. « *De tussenkomst van de regeringcommissaris in de beheerscomités van de instellingen van openbaar nut* ». Deze bespreking werd voorbereid door een preadvies dat gezamenlijk werd opgesteld door de heren L.P. Suetens en R. Elst. Er wordt in dit preadvies uitgegaan van de vaststelling in welke grote mate de decentralisatie zich in de laatste jaren in ons land heeft voorgedaan. Als fundamentele oorzaak hiervan wordt aangegeven het feit dat de idee van de politieke democratie thans plaats heeft gemaakt

voor het concept van de sociaal-economische democratie, wat noodzakelijk aanleiding gaf tot diverse vormen van functionele decentralisatie.

Decentralisatie gaat echter gepaard met voorgedij en administratief toezicht. De wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut, voorziet in deze controle.

De instellingen die vallen binnen de geldingsfeer van deze wet worden ingedeeld in 4 categoriën en voor de categoriën B, C en D wordt het toezicht op de activiteit van de instellingen uitgeoefend door één of meer regeringcommissarissen, benoemd door de Koning op voordracht van de Minister.

De preadviseurs gaan de bevoegdheid na van deze regeringcommissaris, bestuderen zijn rechtspositie en peilen naar het eigenlijk wezen van de functie die aan de regeringcommissaris is toevertrouwd. Hij wordt geacht een vertegenwoordiger te zijn van de minister en niet van heel de regering.

De dubbele bevoegdheid van de regeringcommissaris, nl. zijn recht beroep aan te tekenen tegen beslissingen van de instellingen die hij controleert en deel te nemen aan de beraadslagingen van de beheersorganen vormen dan het voorwerp van breedvoerige beschouwingen. De auteurs onderstrepen dat de wet geen verantwoordelijkheid of sanctie voorziet tegen de activiteit van de regeringcommissaris en de enige sanctie bestaat in de beëindiging van zijn opdracht.

Een aantal vergelijkingspunten met Frankrijk en Nederland worden dan onder het oog genomen, waarna de preadviseurs tot het besluit komen dat artikel 9 van de wet van 16 maart 1954 dat het ambt van regeringcommissaris instelt, meerdere leemten bevat die zouden dienen aangevuld te worden, nl. voorwaarden van bekwaamheid bij de benoeming, sancties bij de slechte uitvoering van de opdracht, verduidelijking van de mogelijkheden tot uitoefening van de controle, aanstelling van plaatsvervangers, beperking van het aantal mandaten enzomeer. Dit alles zou echter nog geen voldoende oplossing uitmaken. De auteurs zijn van oordeel dat de functie van regeringcommissaris zou dienen toevertrouwd aan een autonoom orgaan, onafhankelijk van de uitvoerende macht, maar verbonden met de wetgevende macht. Het zou een full-time en een exclusieve betrekking dienen te zijn, los van alle administratieve functies.

De wet van 24 december 1958 voorziet dat aan de Koning de macht verleend wordt om eisen te stellen voor de vestiging van de ambachts-, de kleine en middelgrote handels- en de kleine nijverheidsondernemingen. De vrijheid van uitoefening van sommige beroepen wordt hierdoor beperkt en dit heeft ten slotte een dubbel doel, van de ene kant de kleine ambachts- en handelslieden zelf te beschermen tegen roekeloze en onverantwoorde ondernemingen, die geen toekomst hebben en tevens om door het stellen van voorwaarden van bevoegdheid aan de belanghebbenden, het groot publiek te beschermen. De wetgever heeft niet rechtstreeks in het economisch leven ingegrepen, doch heeft aan de uitvoerende macht delegatie verleend om, waar het past, de vereiste maatregelen te nemen. Dit diende natuurlijk te gebeuren met grote voorzichtigheid en met eerbied voor de individuele rechten en aldus is er een reglementering tot stand gekomen die vrij ingewikkeld is en die toegepast wordt volgens een eigen methode. De heer René Rosseel heeft desaan gaande een commentaar geschreven getiteld, « *Vestigingswet* » en bestaande uit twee delen, het eerste met het commentaar over de wet van 1958 en de genomen uitvoeringsbesluiten en het tweede aangaande de maatregelen die reeds genomen werden om vestigingseisen te stellen ten opzichte van een zeker aantal bedrijven.

Het is een wet die voor de individuele belangen grote

betekenis kan hebben, waarvan de toepassing aan de administratie een lastige taak opdraagt en waarbij het werk van de heer René Rosseel regelmatig zal dienen geraadpleegd te worden.

De heer *F. Wastiels*, specialist van de administratie van het urbanisme, die voor enkele jaren zijn zo verdienstelijke « *Administratieve handleiding voor de ruimtelijke ordening en de stedenbouw* », in een losbladige uitgave publiceert, heeft thans een lijvig pak wijzigings- en aanvullingsbladen op dit werk uitgegeven die het volledig op de hoogte brengen van de laatste stand der wetgeving en rechtspraak.

Over de aansprakelijkheid van de overheid is een werk verschenen van de hand van de heer *Martin Denys*, « *De Overheidsaansprakelijkheid bij verplichte vaccinatie, een rechtsvergelijkende studie* ».

Dit werkje is een nieuw nummer dat verscheen in de hoogstaande serie studiën, uitgegeven door het Interuniversitair Centrum voor Staatsrecht.

De draagwijdte van dit boek reikt veel verder dan de titel zou laten vermoeden. Het is er de auteur niet enkel om te doen na te gaan in hoeverre de overheid aansprakelijk zou kunnen gesteld worden wanneer zich, bij de toepassing van de verplichte vaccinatie, ongevallen zouden voordoen. Dit probleem is eigenlijk slechts de aanleiding voor de schrijver om, aan de hand van een concreet geval, een onderzoek in te stellen betreffende de ontwikkeling van de overheidsaansprakelijkheid « zonder fout » in de landen der Europese gemeenschap. Het geschrift vormt aldus een zeer belangrijke bijdrage tot de algemene studie der aansprakelijkheid van de overheid.

De schaarse jurisprudentie op dit stuk wordt door de auteur nagegaan in verschillende landen.

Het resultaat van heel dit onderzoek komt er op neer dat, niettegenstaande de afwezigheid van enige fout van het bestuur, de Duitse en de Franse rechter toch de aansprakelijkheid van de overheid hebben aangenomen.

Welke zal nu de grondslag zijn van deze jurisprudentie ?

Voor Frankrijk is het de leer van het risico en het beginsel van de gelijkheid der burgers tegenover de openbare lasten. Voor Duitsland is het de leer van de Aufopferungsanspruch.

De auteur wijdt nu belangrijke beschouwingen aan de vergelijking van deze beide rechtsfiguren en toont de verwantschap aan die tussen hen bestaat. Hij brengt hierbij ook nog in herinnering de arresten geveld door het Belgisch Hof van Cassatie in 1960 betreffende burenhinder die het beginsel huldigen van het noodzakelijk evenwicht.

Het onderzoek van de heer Denys leidt tot het besluit dat de overheid de plicht heeft alle schade te vergoeden, die zonder fout wordt toegebracht of zonder bijzonder gevaarlijke omstandigheden, doch die het gevolg is van een onvermijdelijke opoffering in het algemeen belang.

De monografie van de auteur vormt een gewichtige bijdrage tot de studie van het algemeen beginsel der overheidsaansprakelijkheid. Het zijn dergelijke onderzoeken, die de toepassing nagaan van de rechtspraak op een bepaald concreet geval, die er in hoge mate zullen toe bijdragen klaarheid te scheppen in het probleem der overheidsaansprakelijkheid, ook zonder fout, dat tot nog toe zozeer in het onzekere is gebleven.

Het « *Administratief Lexicon* » heeft een zeer vruchtbare activiteit ontwikkeld. Niet alleen werden meerdere nieuwe en belangrijke verhandelingen gepubliceerd, doch ook vele tractaten, die vroeger verschenen, werden herdrukt. Hierbij heeft men verzaakt aan de druk over 2 kolommen en de tekst over gans de breedte van de bladzijde gespreid, wat voorzeker voor de lectuur en de studie veel gemakkelijker is. Van de nieuwe verhandelingen werden

telkens ook afzonderlijke drukken in boekvorm uitgegeven zodat de belangstellenden die niet over de ganse serie van het « *Administratief Lexicon* » beschikken zich toch het boek dat hen interesseert kunnen aanschaffen.

Dhr. *H. Cooremans*, adjunct bij het Coördinatiebureau van de Raad van State en assistent bij de Rijksuniversiteit te Gent, schreef een korte verhandeling over « *Beginselen van wetgevingstechniek* », waarin hij de vormen bestudeert volgens dewelke de wetten en verordeningen tot stand komen. Zowel de redactie als de publicatie, de coördinatie als de codificatie worden onder het oog genomen om te besluiten met een hoofdstuk over de Nederlandse tekst der wetten.

Een zeer belangrijk werk dat verscheen in het « *Administratief Lexicon* » en ook afzonderlijk gedrukt werd is het boek van de heer *Rudolf Maes*, « *De overheidsbemoeiing op het gebied van de electriciteitsvoorziening in België*. » Het is een proefschrift waarmede de auteur het doctoraat in de politieke en sociale wetenschappen verwierf.

De electriciteitsvoorziening is voorzeker één van de zeer belangrijke sectoren van het administratief beleid. De productie, het vervoer en de distributie van electriciteit stellen een reeks problemen zowel op economisch als op administratief-rechtelijk gebied, waarin zich een geleidelijke evolutie heeft voorgedaan die schommelt tussen de volstrekte vrijheid enerzijds en de volledige nationalisatie anderzijds. De verschillende mijlpalen van deze evolutie zijn bepaald door de meerdere of mindere overheidsbemoeiing om in de best mogelijke voorwaarden de electriciteitsvoorziening in het land te verzekeren. Zeer talrijke studiën werden reeds aan dit vraagstuk gewijd, doch er ontbrak nog een grondige en volledige uitdieping van het onderwerp waarin op volstrekt objectieve en wetenschappelijke wijze een overzicht van heel deze evolutie wordt gegeven.

Dit reeds lang verwacht werk is thans van de pers gekomen met het voortreffelijk proefschrift van de heer *Rudolf Maes*.

De auteur heeft zijn werk ingedeeld in drie delen. Hij bestudeert eerst de periode vóór 1925, wanneer er nog geen wettelijk statuut voor de electriciteitsvoorziening bestond. Het 2de deel bespreekt het statuut dat afgekondigd werd door de wet van 10 maart 1925 en de praktische uitwerking van deze wet, terwijl het 3de deel de belangrijke wijzigingen behandelt die tot stand kwamen na de ronde-tafelconferentie belegd in 1955 op aandringen van de vakbonden en de hervormingen die na dit jaar werden verwezenlijkt op grond van de overeenkomsten tussen de vakbonden, het Verbond der Belgische Nijverheid en de betrokken electriciteitsmaatschappijen. Deze indeling is logisch en volkomen verantwoord en maakt het overzicht van het geheel duidelijk en bevatelijk.

Laten wij in de eerste plaats een bijzondere verdienste van het boek onderstrepen. Het is de schrijver niet te doen om een zuiver theoretische studie van wettelijke bepalingen en reglementaire voorschriften. In het kader van de administratiefrechtelijke normen plaatst de heer Maes vooral de werkelijke verwezenlijkingen. Het feitelijk beleid van de diverse overheidslichamen die zich met de electriciteitsvoorziening hebben beziggehouden, wordt uitstekend in het licht gesteld en de wisselwerking tussen de normatieve reglementering en de praktische toepassingen vormt één van de zeer boeiende karakteristieken van dit werk. Het toont op uitmuntende wijze aan dat de kracht der feiten, onder de dwang van de economische noodzakelijkheden, zo veel meer betekenis kan hebben dan welke reglementering ook.

Hoe hebben de openbare besturen nu gehandeld ingevolge de wet van 1925? Welke beheersvormen werden aangenomen en hoe hebben de intercommunale verenigingen zich ontwikkeld?

De belangrijkste vraag is deze welke beheersvorm dient verkozen om zowel distributie als productie en vervoer van de electriciteit op de best mogelijke wijze te verzekeren. De mogelijkheden zijn menigvuldig: gemeentebedrijf, concessieverlening, intercommunale concessie, intercommunale vereniging van het zuivere type, contractueel beheer van het gemeentebedrijf of van de intercommunale, intercommunale vereniging van het gemengde type... Van al deze mogelijkheden onderzoekt de auteur de voordelen en de nadelen en weegt hij deze tegen elkaar af. De beheersvorm die thans algemeen verspreid is is deze van de intercommunale vereniging van het gemengde type, waarbij openbare besturen samenwerken met particuliere electriciteitsmaatschappijen. Ook de fiscale invloed op de beheersvorm sedert de wijziging van het belastingsregime in 1962 mag niet uit het oog verloren worden.

Het laatste gedeelte van het boek heeft betrekking op de overeenkomsten die op 15 juli 1955 en op 12 mei 1964 werden afgesloten tussen enerzijds de vakbonden en anderzijds de producenten-verdelers die het «Beheerscomité van de electriciteitsondernemingen» hadden opgericht. Wij stellen hier vast, hoe, waar de centrale overheid te kort is geschoten in het uitwerken van een definitieve regeling, deze tussen de verenigingen van werkgevers en werknemers, na uitvoerige en lastige besprekingen is kunnen tot stand gebracht worden. Heel de historiek van deze onderhandelingen is hier stelselmatig uiteengezet. Sommige van de regelingen die aldus in voege zijn gekomen gaan zelfs tegen de bepalingen van de wet van 1925 in. Schrijver stippelt de bevoegdheid uit van de verschillende comités en commissies die werden opgericht en beschrijft zonneklaar het stelsel dat thans in werking gebracht werd niet door de wetgever, doch door het optreden van de vakbonden ter verdediging van het algemeen belang en waarin de regering berust terwijl zij zich enkel een zeker schorsingsrecht heeft voorbehouden.

Voor de toekomst staat natuurlijk steeds de volledige nationalisatie van de electriciteitsvoorziening open, zoals dit in de meeste andere landen het geval is. Doch het is voorzeker verkieslijk dat de regering, op het hoogste niveau van de sector zou samenwerken met de particulieren en de openbare bedrijven, met een opschortend veto-recht of een mede-beslissingsrecht.

Deze zeer beknopte samenvatting geeft slechts een summier beeld van de rijke inhoud van dit boek, dat niet enkel een administratief-rechtelijk werk is van groot belang, doch dat ons op economisch en sociaal gebied ontelbare wetenswaardigheden bijbrengt en dat tevens een trouw en zakelijk beeld biedt van de evolutie van één der grote problemen van ons administratief en economisch beleid.

Over de «Nationale Kas voor Beroepskrediet» werd een verhandeling geschreven door de heren J. Basyn Voorzitter en V. Stevens, rechtskundig adviseur van dit organisme. Zoals dit reeds voor meerdere officiële kredietinstellingen in het «Administratief Lexicon» geschiedde wordt ook hier voor het besproken organisme een historiek gegeven van zijn ontstaan, zijn ontwikkeling en zijn rechtspositie. Verder wordt gehandeld over de verrichtingen van de Kas, haar beheer, haar middelen, de fiscale bepalingen die haar betreffen en haar betrekkingen met andere instellingen.

Dit tractaat volledigt zeer gelukkig de verhandelingen die reeds verschenen over andere belangrijke publiekrechtelijke kredietinstellingen.

Over de *Civiele Berscherming* heeft de heer Karel Costenoble een bondig tractaat geschreven voor het «Administratief Lexicon».

Hij onderzoekt de historische wording van deze instelling en de structuur ervan zowel in nationaal als in provinciaal verband, waarbij de vereiste gegevens verstrekt worden over het Nationaal Centrum, de mobiele colonnes en de Nationale School.

In een 2e titel wordt gehandeld over het personeel der civiele bescherming: het kaderpersoneel en verder het voltijds- en niet voltijds tewerkgesteld personeel.

Bijzondere beschouwingen worden gewijd aan de wetensbezaarden die ingevolge het K.B. van 8 september 1965 bij de civiele bescherming werden ingedeeld.

Dit beknopt tractaat heeft al de hoedanigheden die wij gewoon zijn te vinden in de trefwoorden van het «Administratief Lexicon» en vormt er een uitstekende aanvulling van.

Deze uiteenzetting werd in het «Administratief Lexicon» aangevuld door een nieuwe korte verhandeling van de hand van de heer R. Pianet, inspecteur-generaal, die op schematische wijze, doch zeer helder en zakelijk, de laatste stand van de organisatie der civiele bescherming samenvat, met een historisch overzicht van de groei der wet van 31 december 1963, de algemene structuren van het bestuur der inrichting, de werkzaamheden der operationele eenheden en verder een aantal gegevens omtrent het statuut der personeelsleden van de civiele bescherming. De beide verhandelingen vullen elkaar op gelukkige wijze aan.

Onlangs werd dan nog, eveneens in het «Administratief Lexicon», en ook in afzonderlijke uitgave, een breedvoerige verhandeling geschreven door de heer Jos Troosters over «*De organisatie in België voor de beveiliging tegen brand*». Het is ook de wet van 31 december 1963 op de civiele bescherming die aan de basis ligt van de organisatie der brandweerdiensten. Deze wet is gesteund op de regionalisering van de hulpverlening bij brand. Er bestaan wel geen gewestelijke diensten, doch het gaat hier in feite om een vorming van verplichte intercommunalisatie zonder dat de door de Gouverneurs opgerichte gewestelijke groepen rechtspersoonlijkheid bezitten.

Achtereenvolgens worden dan in verschillende titels medegedeeld de organisatie van de brandweerdiensten op gewestelijk vlak, de interne organisatie van de gemeentelijke brandweerdiensten met het statuut van het personeel, de organisatie en de coördinatie van de hulpverlening en uiteindelijk het algemeen toezicht en de sancties.

In een afzonderlijk deel handelt de auteur over de brandpreventie en de speciale maatregelen voorzien voor bijzondere gevallen zoals rustoorden voor bejaarden, ziekenhuizen, hotels, inrichtingen enz.

De verhandeling munt uit door haar volledigheid en zal voor de betrokken diensten en voor de gemeentebesturen een waardevolle wegwijzer zijn.

Bij het administratief recht moeten we nog indelen het boek van de hand van licentiaat J. Van Oosterweijk over «*Het Archiefwezen in België*». Zoals de inleider, directeur-generaal Raymond Costard het in de inleiding onderstreept is deze publicatie de eerste die in België gewijd wordt aan alle vraagstukken die met het archiefwezen verband houden. In dit werk werden systematisch verzameld al de wetten en reglementeringen zowel op het Algemeen Rijksarchief als op de rijksarchieven in de provinciën, de provinciale en de gemeentelijke archieven.

Het heeft lang geduurd vooraleer een algemene wetgeving op het archiefwezen in België tot stand kwam. Zeer talrijke besluiten en reglementen zijn uitgevaardigd geworden die allen door de auteur worden besproken,

vooraleer men kwam tot de wet van 24 juni 1955 die een algemene regeling voorziet.

In de tekst van het werk en in de talrijke belangrijke bijlagen die er aan toegevoegd zijn vindt men alle mogelijke inlichtingen van administratieve en juridische aard die het archiefwezen aanbelangen. Dit werk was er nodig en het zal aanzienlijke diensten bewijzen zowel aan de overheid als aan de partikulieren.

* * *

Bij het sociaal recht komt vooreerst in aanmerking het boek van *Prof. Herman Lenaerts*, « *Sociaal procesrecht* ».

Het nieuw Gerechtelijk Wetboek heeft op het gebied van het sociaal recht een uiterst belangrijke hervorming ingevoerd door het tot stand brengen van de arbeidsrechtbank in elk arrondissement, het arbeidshof bij elk hof van beroep en uiteindelijk een sociale Kamer bij het hof van cassatie.

De arbeidsrechtbanken en -hoven zijn volwaardige rechtsmachten, die op gelijke lijn staan met de andere rechtbanken. Zij beschikken over een eigen auditoraat. Deze nieuwe arbeidsrechtbanken en -hoven zullen samengesteld zijn uit magistraten en uit vertegenwoordigers van de arbeiders, de werkgevers en de zelfstandigen. Zij zullen bevoegd zijn in alle aangelegenheden van sociale aard en de taak overnemen van de vroegere werkrechtshoven, gedeeltelijk deze van de vrederechters, zoals in zake arbeidsongevallen, en verder recht spreken in alle aangelegenheden aangaande de wetten op de sociale zekerheid. Het is een heel nieuw nog onontgonnen domein waarvoor een praktische handleiding onontbeerlijk is.

Niemand was meer aangeduid om over het nieuw sociaal procesrecht een boek te schrijven dan *Herman Lenaerts* die hoogleraar is aan de Rijksuniversiteit te Gent in het sociaal recht en die tevens, als auditeur bij de Raad van State, zich in dit hoog rechtscollege bezighoudt met de voorbereiding van alle zaken in de sociale sector.

Het boek van de heer *Lenaerts* is een leidraad voor de studenten in het sociaal recht, doch het is tevens een uitstekend overzicht van alle rechtsplegingen die in sociale aangelegenheden worden toegepast.

In zijn inleiding wijst de auteur erop dat het sociaal recht zowel privaatrechtelijke als publiekrechtelijke regelingen inhoudt en dat deze dualiteit zich ook vanzelfsprekend in het procesrecht weerspiegelt.

Het sociaal procesrecht rechtvaardigt dus ten volle een afzonderlijke studie, waarin het verband wordt aangehouden met de burgerlijke rechtsplegingen, de geschillen van bestuur en de repressieve rechtspraak, doch waarin tevens de specifieke kenmerken en de eigen rechtsregelingen en organen van het sociaal procesrecht beschreven en ontleed worden.

In het eerste deel van zijn boek omschrijft de auteur eerst de rechtsgeschillen, zowel deze betreffende de arbeid als deze betreffende de sociale voorzieningen. Daarna handelt hij over de repressieve rechtspraak met een studie over de arbeidsinspectie.

Er wordt verder een afdeling gewijd aan de administratieve strafrechtspraak (bijdrageplicht, onrechtmatig ontvangen gelden). Het tuchtrecht en de collectieve geschillen tussen een groep werknemers en werkgevers besluiten het eerste deel van het werk.

In het tweede deel wordt een historische schets ontwikkeld van het sociaal procesrecht, nl. de evolutie van de werkrechtshoven, de toegekende bevoegdheid aan de vrederechters inzake sociale aangelegenheden en uiteindelijk de activiteit van de administratieve rechtscolleges, die zich geleidelijk van bestuursorganen tot werkelijk rechtsprekende lichamen hebben ontwikkeld.

Het derde deel bespreekt de nieuwe regeling die door

het Gerechtelijk Wetboek in werking wordt gebracht, waardoor het sociaal procesrecht een werkelijke autonomie bekomt. Wij vinden hier de uitvoerige omschrijving van de bevoegdheid, de inrichting en de samenstelling van de nieuwe arbeidsrechtbanken en -hoven.

In een beoordeling over het nieuwe stelsel is de auteur van mening dat de rechtspleging die zal toegepast worden — ondanks alle vereenvoudigingen — toch nog heel wat ingewikkelder zal zijn dan degene die thans bestaat voor vele administratieve rechtscolleges, zodat het te vrezen zou kunnen zijn dat de rechtzoekenden zich zouden laten afschrikken om hun geschil aan de arbeidsrechtbanken voor te leggen.

Schrijver geeft als voorbeeld dat de sociaal verzekerden tegen de beslissingen van de administratieve rechtscolleges bij de Raad van State konden opkomen door middel van een door hen zelf opgesteld en ondertekend verzoekschrift, terwijl zij in het vervolg beroep zullen moeten doen op een advocaat bij het hof van cassatie om een voorziening bij dit hof tegen een uitspraak van een arbeidsgerecht in te stellen.

De auteur staat sceptisch tegenover de nieuwe wettelijke bepaling die toelaat aan afgevaardigden van vakbonden en middenstandsorganisaties, de partijen vóór de arbeidsrechtbanken te vertegenwoordigen.

In verband hiermede wijst hij op de noodzakelijkheid dat in de schoot van de Balie een groep specialisten van het sociaal procesrecht zou gevormd worden.

In het besluit van zijn werk drukt schrijver de mening uit dat de hervorming die door het Gerechtelijk Wetboek verwezenlijkt werd voorzeker in ruime mate tegemoetkomt aan de rechtmatige verlangens van hen die bij de geschillenregeling van het sociaal recht betrokken zijn. De praktijk zal echter nog moeten uitwijzen of de voorzienige procedure wel voldoende aangepast is aan de eigen aard van het sociaal geschil en volkomen beantwoordt aan de specifieke behoeften van de daarbij betrokken rechtzoekenden.

In ons overzicht dat verscheen in september 1967, hebben wij de grote verdiensten onderstreept van het werk van *Prof. Roger Blanpain* « *Arbeidsrecht* » dat, in twee delen, de gestencilde cursus bevatte die door de auteur gegeven wordt aan de Universiteit te Leuven.

De tekst van deze cursus is thans als gedrukt boekdeel verschenen in de zo mooi uitgegeven serie van de Firma Story-Scientia te Gent, onder de titel « *Handboek van het Belgisch Arbeidsrecht. I. Collectief arbeidsrecht* ».

Wij komen dus niet terug op de inhoud van dit werk dat we reeds bespraken, inhoud die dezelfde is als diegene van de vroeger uitgegeven cursus, doch wij hebben met grote tevredenheid vastgesteld dat dit belangrijk boek thans niet meer zal beperkt blijven tot het universitair onderwijs, doch dat het nu ter beschikking zal staan van heel de Vlaamse rechtsgemeenschap.

De heer *George F. De Cuypere*, voorzitter van de Adviescommissie voor de interpretatie van de wetgeving over de Kinderbijslag, gaf vorig jaar een brochure uit getiteld « *De Kinderbijslag* ». Het is een buitengewoon interessante studie waarin het stelsel der kinderbijslagen, zoals het in België wordt toegepast, vergeleken wordt met de systemen die in werking zijn in Engeland, Duitsland, Frankrijk en Nederland. Voor elk van die landen wordt een onderzoek ingesteld naar de rechthebbende personen, de rechtgevendende kinderen, het bedrag van de bijdrage en van de kinderbijslag.

Het resultaat van dit uitvoerig onderzoek laat blijken hoe geweldig ingewikkeld het Belgische stelsel is. Voortdurend wijst de auteur op ongerijmdheden en op onmogelijke bepalingen die in de wetgeving voorkomen en hij wijst op de volstrekte noodzakelijkheid van een volle-

dige hervorming en vooral van een aanzienlijke vereenvoudiging.

In het voorstel tot hervorming dat hij in het tweede gedeelte van zijn werk uiteenzet huldigt hij een volledig nieuw beginsel. De kinderbijslag zou niet meer gebaseerd worden op de loontrekkende of de zelfstandige arbeid, doch het kind zelf zou als rechtsgrond voor de kinderbijslag dienen aanvaard te worden. Al de problemen waarmee de wetgeving op de kinderbijslag tot nog toe geworsteld heeft, worden dan op grond van dit nieuw beginsel onderzocht en schrijver doet uitschijnen hoeveel doelmatiger en ook rechtvaardiger zijn voorstel is tegenover het thans bestaande stelsel.

Het ware wenselijk dat dit belangrijk ontwerp van de heer De Cuyper de aandacht van de wetgever zou gaande maken.

In 1968 schonk ons de heer *George F. De Cuyper* een nieuw werk waarin hij één van de meest belangrijke sociale vraagstukken van deze tijd behandelt. Het draagt de titel « *Bezitsvorming voor werknemers* ».

Meer en meer wordt getracht de werknemers deelachtig te maken aan de winst van de onderneming en hun een duurzaam bezit te verzekeren door middel van mede-eigendom aan de productiemiddelen of door middel van een bepaalde hulp die hun door de onderneming verstrekt wordt.

Dergelijke eis is in alle landen met klem gesteld geworden en schuchtere pogingen werden reeds gedaan om de wens van de werknemers op dit gebied in te willigen.

Op het sociale vlak ziet men hierin de mogelijkheid om de kloof tussen kapitaal en arbeid in zekere mate te dempen en een gunstige samenwerking tussen beide sectoren tot stand te brengen.

Het was dan ook van het grootste belang dat op nauwgezette wijze zou onderzocht worden wat reeds op dit gebied werd verwezenlijkt, teneinde met kennis van zaken talrijke voorstellen te kunnen beoordelen die in dit verband worden gedaan.

De auteur heeft op voortreffelijke wijze een onderzoek ingesteld naar hetgeen zowel in België als in de ons omringende landen betreffende de bezitsvorming voor de werknemers reeds tot stand kwam.

In een eerste hoofdstuk omschrijft hij, zowel op sociaal als op economisch gebied, wat dient verstaan te worden door de personen en de groeperingen die bij de bezitsvorming voor werknemers in aanmerking komen.

In het eerste hoofdstuk dat getiteld wordt « *Gewone regelingen* » onderzoekt schrijver welke aanmoedigingen tot stand kwamen in het voordeel van het spaarwezen. Hierbij worden besproken voor Nederland de algemene premiespaarwet van 1 oktober 1965 waarbij door de staat een premie van 20 % op de spaargelden wordt verleend en verder het wetsontwerp aangaande het bezitsvormingsfonds dat beoogt een fonds in het leven te roepen met het oog op de vorming van persoonlijk duurzaam bezit in het bijzonder ten behoeve van kleine spaarders.

Voor België wordt het prenuptiaal sparen besproken alsook de activiteiten van de Spaar- en Lijfrentekas en het Gemeentekrediet waarbij aan de spaarders fiscale voordelen worden verstrekt. Ook in Duitsland en in Denemarken zijn regelingen tot stand gekomen waardoor de overheid bepaalde voordelen aan het spaarwezen toekent.

Belangrijker is echter de tussenkomst van de Staat ten voordele van bouwleningen, de bouwpremies en de aanmoediging van het bouwsparen. Op dit gebied zijn in België reeds vrij interessante initiatieven genomen vooral door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. De heer De Cuyper bespreekt achtereenvolgens het woningfonds van de Bond der Grote en Jonge Gezinnen, de leningen aan de mijnwerkers, en dan de zo belangrijke wetten De 'Taeve

en Brunfaut. Hier is voorzeker België niet bij de andere landen ten achter gebleven, zoals blijkt uit wat verwezenlijkt werd in Nederland en in Duitsland.

In verband met het behandelde voorwerp zijn vooral van betekenis de spaarregelingen die tot stand komen binnen de onderneming omdat op die wijze de bevordering van duurzaam bezit voor de werknemers het best kan verzekerd worden.

Vele voorbeelden van hetgeen in vreemde landen in die zin geschiedde worden medegedeeld.

Essentiële is telkens dat de spaargelden van de werknemers samen met de bijdragen van de werkgever, gedeponeerd en geblokkeerd blijven op een officieel erkende spaarkas of bank, of op een individuele rekening geopend in de onderneming zelf.

In hoofdstuk 4, dat wel het belangrijkste is van het boek, wordt gehandeld over de bezitsvorming der werknemers die verkregen wordt door de vermogensaanwasdeling n.l. het principe dat de werknemers delen in de uit de winst verkregen toeneming van het ondernemingsvermogen. Dit kan gebeuren door het deelnemen aan beleggingsfondsen en ook door het verwerven van gewone aandelen der onderneming door middel van de gespaarde bedragen. Hierbij doen zich dan allerlei problemen voor. In welke mate zullen de werknemers die aldus aandeelhouders geworden zijn genieten van het stemrecht in de algemene vergadering. Is het niet te vrezen dat zij, gezien de onverschilligheid van de grote massa der aandeelhouders stilaan de meerderheid in de algemene vergadering zullen vormen. De auteur ziet hierin geen bezwaar.

Eindelijk wordt nog een hoofdstuk gewijd aan de collectieve beleggingsfondsen. Hier zijn de werknemers niet afhankelijk van de in de eigen onderneming gemaakte winst, doch wel van wat door een hele reeks ondernemingen gezamenlijk wordt verwezenlijkt. De auteur onderzoekt de vóór- en nadelen van dit stelsel, de wijze van beheer van deze beleggingsfondsen en de toegepaste investeringsmethode.

Dit breed overzicht leidt tot slotbeschouwingen waarin de heer De Cuyper onderstreept dat het gehele systeem nog slechts in wording is, dat allerlei pogingen werden ondernomen, doch dat nog niet de gepaste vorm en de vereiste structuur gevonden zijn om op gezonde basis de bezitsvorming voor werknemers te verzekeren.

Dit werk verstrekt een uitstekende documentatie over dit zeer belangrijk onderwerp en zal onontbeerlijk zijn voor elkeen die zich interesseert voor de sociale hervormingen in onze maatschappij.

Niettegenstaande er reeds verschillende commentaren verschenen over « *Het Statuut van de handelsvertegenwoordigers* » hebben de Heren *M. Verhofstadt* en *A. Van Mensel* onlangs nog een verhandeling gepubliceerd waarin de wet van 30 juli 1963 breedvoerig wordt verduidelijkt.

Zij geven de oorzaak aan voor dewelke het noodzakelijk was ten opzichte van deze categorie werkers een speciale wetgeving in het leven te roepen en maken een historiek van de verschillende voorstellen die werden ingediend.

Daarop volgt dan het eigenlijke commentaar op de wet, haar toepassingsgebied, de vaststelling van de bezoldiging, de vergoedingen verschuldigd bij het beëindigen van de overeenkomst, het niet-concurrentie beding en het beding van delcredere betreffende het onvermogen van de cliënt.

Heel wat rechtspraak komt in dit beknopt boekje voor en naar talrijke bewijsplaatsen uit de doctrine wordt verwezen.

In slotbeschouwingen duiden de auteurs op een reeks tekortkomingen die zich nog in de wet voordoen en op de grote rol die door de jurisprudentie bij haar toepassing zal moeten vervuld worden.

In mei 1968 richtte de « *Belgische Vereniging voor ar-*

beidsverhoudingen » een *colloquium* in over het onderwerp « *Sluiting van ondernemingen* ». De voordrachten tijdens deze bijeenkomst gehouden werden uitgegeven en wij vinden er twee studiën in, in het Nederlands, de ene van de heer C. Quisthoudt over « de bescherming van de werknemers in geval van afdanking bij sluiting van de onderneming » en één van de heer A. Herpels, « de Studie van de maatregelen inzake ontwikkelingsbeleid meer in het bijzonder met betrekking tot België ».

Er wordt verslag uitgebracht over de werkzaamheden van de 4 groepen die de preadviezen besproken hebben en ook over de paneeldiscussie. Zeer actuele vraagstukken werden hier gediscussieerd die voor de ontwikkeling van het sociaal recht van ongemeen belang zijn. Het nut van het boek wordt nog in aanzienlijke mate verhoogd door het feit dat als bijlage een uitvoerige documentatie gepubliceerd wordt met de tekst van de wetten en koninklijke besluiten alsmede de adviezen van de bevoegde raden over dit onderwerp.

Sedert maanden wordt onze dagelijkse pers overspoeld met artikelen betreffende het conflict tussen de regering en de artsen. Wetten en reglementen volgen elkaar op en worden na korte tijd gewijzigd. Er hebben stakingen van artsen plaats en alhoewel de moeilijkheden in de laatste tijd enigszins geluwd schijnen, blijft men nog verre van een bevredigende oplossing. Het Vlaams Rechtsgenootschap te Leuven, in samenwerking met Europakring-Medica heeft einde 1967 een voordrachtencyclus georganiseerd teneinde klaarheid te brengen in deze zeer ingewikkelde toestand. De voordrachten die tijdens deze cyclus gehouden werden zijn gebundeld onder de titel « *De ziekteverzekering in België* ». Hierin komt in de eerste plaats een objectieve en zeer duidelijke uiteenzetting voor van de toestand in een lezing van Prof. R. Dillemans, waarin een helder en zakelijk overzicht wordt gegeven van de wetten en de akkoorden die op dit terrein tot stand kwamen.

Na deze inleidende lezing kwamen verschillende sprekers aan het woord die een uiteenzetting gaven van hun respectievelijke standpunten: minister P. De Paepe, die de bedoelingen van de regering voorbracht en dan verder drie geneesheren, vertegenwoordigers van verschillende doktersgroeperingen, nl. Dr. De Brabanter met een zeer breedvoerig betoog, de dokters Wijnen en Peumans en uiteindelijk ook nog een paar afgevaardigden van de mutualiteiten.

Het is alles informatie; ieder zet zijn standpunt uiteen en er wordt geen besluit getrokken, doch de gegevens die in dit verzamelwerk voorkomen zijn uiterst nuttig omdat zij de juiste bedoelingen van de verschillende partijen in het licht stellen en op beknopte, doch klare wijze de lezers op de hoogte brengen van de werkelijke betekenis van het conflict.

Door de « School voor Maatschappelijke Gezondheidszorg » bij de Katholieke Universiteit te Leuven, werd een gezamenlijk werk uitgegeven door de heren J. Viane, B. Lahaye, L. Henrix en M. De Wijngaert over « *De evaluatie van de economische arbeidsongeschiktheid bij werknemers* ». Het boek is het resultaat van een gelukkige samenwerking tussen beoefenaars van de juridische en van de geneeskundige wetenschap. Het is zeer gespecialiseerd doch het is een kostbare aanwinst zowel voor de economie als voor de toepassing van het sociaal recht. Er worden door de auteurs vaste criteria gezocht voor de evaluatie van de economische invloed van de individuele factoren, die het mogelijk maken elk gehandicapte afzonderlijk te benaderen binnen de groep waartoe hij behoort.

Deze eerste monographie is een mooi begin voor de reeks die door de school voor maatschappelijke gezondheidszorg zal worden uitgegeven.

Door de uitgave van zijn boek « *Industriële veiligheid en hygiëne* » heeft de heer M. Segers de bedoeling gehad de brede reglementering op de arbeidsbescherming, die in ons land bestaat, in ruime kring bekend te maken. Het is een vulgarisatiewerk. Vele bepalingen die verspreid liggen in onderscheiden teksten zijn hier synthetisch samengebracht en in een kort bestek wordt het bijzonderste medegeedeeld van de vele maatregelen die in België genomen zijn om ongevallen te voorkomen en om de arbeiders toe te laten op hygiënische wijze hun werk te verrichten.

Het boek is vooral afgestemd op de praktische toepassing van de arbeidsbescherming en het is rijkelijk geïllustreerd om de aanwijzingen des te bevattelijker te maken. Het ware ten eerste te wensen dat het op grote schaal tussen de werknemers zou verspreid worden daar zijn inhoud en zijn illustratie aanzienlijk zouden kunnen bijdragen tot betere en meer veilige arbeidsvoorwaarden.

Daar er in het Belgisch sociaal recht nog steeds een verschillende behandeling bestaat tussen arbeiders en bedienden, moet dit onderscheid zijn oorsprong vinden in een reël bestaand maatschappelijk onderscheid. Deze bedenking heeft de heer Jos Leemans er toe geleid een sociologisch onderzoek in te stellen over de « *Aspecten van het historisch, institutioneel en psycho-sociaal onderscheid tussen arbeiders en bedienden* ». Deze studie is gesteund op een onderzoek aangaande de toestand tussen arbeiders en bedienden in de centrale diensten van de Krediebank te Brussel.

Uit het onderzoek van de auteur blijkt dat het onderscheid tussen arbeider en bediende op talrijke gebieden nog zeer wezenlijk is. Dit is vooral het geval in bepaalde fundamentele hoofdstukken van het sociaal recht, zo in de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, in de wetgeving op de arbeidsovereenkomsten, in de wetten op de sociale pensioenen, op de bescherming van het loon, in de ziekteverzekering, de jaarlijkse vakantie, het reglement op de arbeidsbescherming en tevens in de verschillende rechtsbedeling, zelfs na het in werking treden van het Gerechtelijk Wetboek.

Factoren van financiële, politieke en technische aard acht de auteur zovele hindernissen die het overbruggen van een verschil bemoeilijken. De wet schrijft echter maar een minimum normen voor zodat de paritaire commissies en de ondernemingen nivelerende maatregelen kunnen treffen. Tot besluit van zijn onderzoek komt schrijver tot de vaststelling dat, geleidelijk aan, het onderscheid vermindert en dat het mogelijk blijkt van nu af een aanvang te maken met de gelijkschakeling van de positie van lagere bedienden en ongeschoolde of halfgeschoolde arbeiders.

• • •

Voor het eigenlijk *notariële recht* is de oogst mager. Buiten het hoger vermeld preadvies voor het 23e congres der Vlaamse Juristenvereniging van de heer Van Hove over de Jeugdbescherming en de notariële praktijk is er weinig te vermelden.

Wij begroeten nochtans met genoegen het verschijnen van het *Register over de jaren 1937-1966* van het « *Tijdschrift voor notarissen* » waarin wij een overzicht krijgen van de intense activiteit van dit uitstekend tijdschrift. Het register zal de consultatie van de reeds verschenen jaargangen in hoge mate vergemakkelijken.

* * *

Het *Handboek voor fiscaal recht* dat in 1955 door de heer Albert Tiberghien werd uitgegeven was sedert lang uitgeput. Het heeft grote diensten bewezen, daar het een volledig en klaar overzicht gaf van het geheel der belastingen die in ons land worden geheven. Reeds lang werd

een nieuwe uitgave verwacht. Deze die thans verschenen is kan beschouwd worden als een volledig nieuw werk daar sinds de eerste editie belangrijke wijzigingen in onze fiscale wetgeving zijn tot stand gekomen, in de eerste plaats de wet van 1962 betreffende de inkomstenbelastingen.

Schrijver wijst er op, in zijn voorwoord, dat zijn doel hoofdzakelijk geweest is de geheelheid van de enorme stof te condenseren in een handboek dat essentieel praktisch is.

Daarin is hij voortreffelijk geslaagd.

Het handboek is zo volledig dat elke inlichting die voor de praktische toepassing van de belastingwetten nodig is zeer gemakkelijk kan gevonden worden.

Zonder essentieel de juridische beginselen van het Belgisch belastingwezen te bestuderen vindt men er toch de algemene lijnen in die aan dit stelsel ten grondslag liggen, en het geheel geeft een uitstekend overzicht van de fiscaliteit zoals zij in ons land bestaat.

Talrijke voorbeelden verduidelijken de tekst en vergemakkelijken aanzienlijk het gebruik van het werk.

Naast het indrukwekkend geheel van de directe belastingen worden ook de registratierechten, de successierechten, de zegelrechten, de douane- en accijnsrechten en alle andere belastingen, zoals ook de provinciale en gemeentelijke belastingen bondig en zakelijk, doch volledig en duidelijk uiteengezet.

Al wie een eerste oriëntatie zoekt op fiscaal gebied kan geen beter handboek dan dit van de heer Tiberghien naslaan. Hij zal er voorzeker in vinden wat hij zoekt, met de vereiste verwijzingen voor verdere studie wanneer het geval grondiger dient uitgediept te worden.

Het boek dient warm aanbevolen niet alleen wegens zijn uitmuntende hoedanigheden, doch ook omdat het het meest recente is, en de allerjongste fiscale wetgeving er in verwerkt is.

Handig en mooi uitgegeven zal het een onmisbaar vade-mecum zijn, niet enkel voor de leek, die er een nuttige praktische wegwijzer zal in vinden, doch ook voor de meer gevorderden, daar het een rijkdom bevat aan wetenswaardigheden waardoor soms lastige problemen zonder moeite worden opgeklaard en verduidelijkt.

Flor Werdefroy, directeur bij het Ministerie van Financiën, aan wie wij het groot Nederlandstalig werk te danken hebben over de registratierechten, dat verscheen in de Algemene Practische Rechtsverzameling, heeft thans in het Administratief Lexicon een tractaat gepubliceerd over de «Zegelrechten».

Het was geen gemakkelijke taak deze stof, die zo belangrijk is voor de practijk en waarvan de bijzonderheden over het algemeen zo enig gekend zijn, te synthetiseren in een beperkte verhandeling, waarin de practicus gemakkelijk, eenvoudig en duidelijk al vindt wat hij nodig heeft.

Zijn werk is ingedeeld in 3 grote afdelingen waarvan het eerste handelt over de zegelrechten in het algemeen.

De auteur toont hier welk het belang is van het zegelrecht, dat geldt als een traditionele en algemeen aanvaarde belasting, en dat niet enkel een vrij belangrijke opbrengst aan de staatskas verzekert, doch dat ook in aanzienlijke mate bijdraagt tot de bewijskracht van de akten.

Waar de zegelrechten daarna als belastingsschuld onderzocht worden bespreekt schrijver wie schuldenaars van de zegelrechten zijn, hoe het bewijs van de belastingsschuld geleverd wordt en op welke wijze het zegelrecht wordt gekwet, Eventuele terugbetaling, verjaring van de invordering en procedure der vervolgingen komen dan verder aan de beurt.

Om de inning van de zegelrechten te verzekeren bestaan er preventieve en repressieve maatregelen. Hierbij sluiten aan de opsporingsmaatregelen bij notarissen, deur-

waarders, griffiers en ambtenaren van de burgerlijke stand.

De algemene heffingsregelen en het karakter van de akten die aan het zegelrecht onderworpen zijn maken het voorwerp uit van een onderzoek.

Hierop volgt dan een studie van de verschillende akten en geschriften waarvoor het zegelrecht getarifeerd werd. In verband met de akten van rechtspleging is de uiteenzetting van de auteur tengevolge van de nieuwe maatregelen die genomen werden bij het inwerking treden van het nieuw Gerechtelijk Wetboek, reeds achterhaald.

Het derde deel behandelt de vrijstellingen van zegelrecht n.l. de voorlopige vrijstelling door regeling in debet en dan verder de definitieve vrijstelling ingevolge een hele reeks bijzondere wetten zoals in kieszaken, militie en mobilisatie, belastingen, onteigeningen en heel de gamma van de sociale wetten. Uiteindelijk ook nog een aantal procedures zoals vóór het Vredegerecht in laatste aanleg, het Arbeidsgerecht, de strafzaken enz.

Het geheel is bijzonder klaar. Alle overbodige uitwijdingen zijn vermeden en heel het traktaat is toegespitst op de praktische bruikbaarheid.

Het boek van Mgr. J. Maisin over de «Verenigingen zonder winstoogmerk», waarvan de 2e uitgave bewerkt werd door de heer J. Lindemans, docent aan de Universiteit te Leuven, beleefde thans een derde uitgave. Het wordt hier vermeld in de rubriek van het fiscaal recht omdat deze nieuwe editie het werk volledig heeft aangepast aan de nieuwe fiscale wetten. Licentiaat L. Vandeneede heeft van de fiscaliteit der V.Z.W. een grondige studie gemaakt van meer dan 100 blz.

Dit brengt het boek thans volledig op de hoogte van de meest recente vereisten en zijn bruikbaarheid en zijn nut zullen daardoor nog groter zijn dan vroeger. Zulks is ook het geval door de formulieren die in het boek zijn ingelast en die aan de belangstellenden bijzonder welkom zullen zijn.

In verband met het fiscaal recht moeten wij nog vermelden de belangrijke mercuriale die werd uitgesproken door advocaat-generaal Th. Versée bij de plechtige openingszitting van het Hof van Beroep te Gent op 1 september 1967 «Het beroep op de rechter in belastingssaken», waarin wij, na een historiek van deze speciale procedure een noodzakelijke kritiek lezen op de zeer verwarde toestand die bestaat wat betreft de fiscale geschillen aangaande gemeente- en provinciebelastingen. Spreker onderzoekt de wetsvoorstellen die ingediend werden om in de toestand verbetering te brengen, voornamelijk het wetsvoorstel Ansiaux, en hij duidt er de tekortkomingen van aan. Hij komt tot het besluit dat het in belastingssaken een goede politiek zou zijn in eerste aanleg de belastingheffende overheid zelf over de bezwaren te laten beslissen doch daarna de rechten van de belanghebbenden te vrijwaren door in alle gevallen de mogelijkheid open te stellen het geschil volgens een zeer eenvoudige procedure vóór de rechter te brengen, met mogelijkheid van beroep en cassatie. De meest aangewezen rechter nu om over de bezwaren te beslissen is zonder twijfel het hof van beroep.

Ook inzake fiscaal recht werd er aan vulgarisatie gedaan. De heer Jos Raemackers schreef een beknopt boekje van 120 blz. over «Erfenissen en Successierechten».

De volledige titel van dit werkje is de volgende: «Wat iedereen weten moet over Erfenissen en Successierechten wanneer de overledene geen testament gemaakt heeft of geen schenking gedaan heeft.»

Met dit boekje heeft de schrijver een zeer nuttig werk verricht. Inderdaad het is soms verrassend hoezeer zelfs gecultiveerde mensen volstrekt onwetend blijken te zijn

aangaande de algemene beginselen van het erfrecht. Dit boekje is bijzonder geschikt om de belangstellende leken wegwijs te maken in de doolhof der wettelijke bepalingen.

Het grootste gedeelte van de uitgave is gewijd aan het erfrecht zelf. Het laatste gedeelte heeft betrekking op de successierechten. Hierin worden de rechten van de fiscus op het actief van de erfenissen op de meest eenvoudige, zakelijke en duidelijke wijze verklaard zodat iedereen van te voren nauwkeurig kan berekenen welke erfenisrechten hij eventueel zal te betalen hebben.

Het erfrecht is voorzeker een ingewikkelde stof, waaromtrent veel verkeerde begrippen in omloop zijn. Juist daarom zijn geschriften zoals dit van de heer Jos Raemaekers zo bijzonder nuttig.

Zonder enige wetenschappelijke pretentie wordt het essentiële medegedeeld en zonder moeite kan deze vrij moeilijke stof door iedereen geassimileerd worden.

Notaris George Le Cocq schreef voor het boekje een lovende inleiding.

De Belasting op de Toegevoegde Waarde, niettegenstaande ze slechts op 1 januari a.s. zal toegepast worden, is van nu af de aanleiding geweest tot de publicatie van meerdere uitgaven, meestal losbladig, die zich ten doel stellen alle vereiste documentatie voor de heffing van deze nieuwe belasting te verstrekken.

Is het principe van de B.T.W. eenvoudig, de praktische toepassing ervan zal het heel wat minder zijn. Inderdaad, het systeem is totaal anders dan dat wat alle boekhouders of fiscalisten gewoon zijn toe te passen sinds 1921.

De B.T.W. is reeds van toepassing in Frankrijk en Duitsland. De invoering van dit nieuwe belastingsysteem is daar zeker niet zonder moeite gegaan: er moesten nieuwe maatregelen genomen worden voor het boekhouden, voor het opnieuw berekenen van de kostprijzen, en wat al meer.

Bovendien zullen een aantal personen een «egaliseringsbelasting» moeten innen die zij zullen moeten afdragen aan de Schatkist. Tenslotte zijn er nog de problemen van de gebouwen, de onroerende belasting, de voorraden, de inventaris, de export en de import, de investeringen, de «goederenadministratie», en voor de maakloonwerkers het bijhouden van een speciaal register.

Deze opsomming is verre van volledig maar toch krijgt men al een indruk van wat dit nieuwe belastingsysteem met zich mee gaat brengen.

Vandaar de noodzakelijkheid van degelijke voorlichting en ook het groot aantal werken die trachten deze voorlichting te verstrekken.

Wij kunnen er hier slechts enkele opsommen. Het lijkt geen twijfel dat in de eerstkomende maanden nog talrijke geschriften aan dit onderwerp zullen gewijd worden.

Er is eerst de uitgave onder leiding van de heer E. Lefevre opgenomen in de bekende *Documentatie Vandewinckele*, die thans wordt uitgegeven door de uitgeverij C.E.D. Samson te Brussel. Er is verder de «*Doorlopende documentatie inzake B.T.W.*» onder leiding van Gaston Van den Avyle. Er is de uitgave verzorgd door de heren Paul Demin en René Goffin, «*Bestendig Vade mecum van de Belgische B.T.W.*». Tevoren verscheen reeds «*De belasting op de Toegevoegde Waarde*», werkdocumenten van het driejaarlijks congres van accountants en belastingconsulenten. De reeks zal natuurlijk nog aangevuld worden. Al deze uitgaven leggen er zich op toe de belangrijkste elementen van deze nieuwe belasting uit te stippelen. Daar de uitvoeringsbesluiten, die voor de praktische toepassing essentiël zullen zijn nog grotendeels dienen uitgevaardigd te worden, zal slechts in de toekomst een werkelijk wetenschappelijke bewerking van dit nieuw fiscaal recht mogelijk zijn.

Wat de juridische grondslag betreft van de Belasting op de Toegevoegde Waarde is het noodzakelijk kennis te

nemen van twee preadviezen die geschreven werden voor het congres van de Vlaamse Juristenvereniging te Leuven in 1968.

Mr. I. Claeys-Bouwaert besprak in zijn werk «*Enkele juridische aspecten van de belasting op de toegevoegde Waarde*». Weliswaar werd dit preadvies uitgewerkt vooraleer de wettelijke tekst geboren was, en moest schrijver dus noodzakelijk blijven bij algemeenheden. De B.T.W. is echter een belastingsstelsel dat niet alleen in ons land zal toepasselijk zijn, doch dat geboren is in Europees verband en dat zal worden toegepast in al de lidstaten van de Europese Gemeenschap. Het was dus mogelijk het algemeen mecanisme van de B.T.W. te ontleden en de juridische aard er van te onderzoeken, wat door de auteur voortreffelijk gedaan wordt.

Een tweede preadvies van Dr. Luc Hinnekens «*De Belasting op de toegevoegde waarde in België*» gaat meer de toekomstige praktische toepassingen van de B.T.W. na en beklemtoont hoe de meest dringende opgave er in bestaat de overgangsmaatregelen te organiseren nl. de aftrekregeling voor voorraden die bestaan op de dag van het in werking treden van de B.T.W., voor investeringsgoederen die op die datum nog niet volledig zijn afgeschreven, een compensatieregeling voor contracten die vóór de afkondiging van de wet werden afgesloten en uiteindelijk de noodzakelijkheid van de vervroegde betaling van de B.T.W.

Nu de wet gestemd werd blijft het niettemin van groot belang de twee preadviezen voor het Congres te Leuven grondig te bestuderen.

* * *

Aan het zo actueel *Europees Recht* werden meerdere waardevolle boeken gewijd. De grote belangstelling die zich in Vlaanderen voor dit nieuw recht voordoet is een duidelijk teken van wetenschappelijke rijpheid.

Eerst en vooral komt hierbij in aanmerking de schitterende synthese die samengesteld werd door Prof. Guy Schrans der Universiteit te Gent, «*Inleiding tot het Europees Economisch Recht*». Het is een werk dat op alle gebied voortreffelijk dient genoemd te worden. In alle talen werden er reeds samenvattende overzichten gepubliceerd over het Europees Economisch Recht. Vele van deze publicaties zijn zeer uitvoerig en hebben, hoe degelijk ze ook mogen zijn, het nadeel dat men door het bos de bomen niet meer ziet.

Prof. Schrans is er in geslaagd in een boek van minder dan 600 blz. aan te geven wat essentiël is en een uitmuntend overzicht te bezorgen van de tegenwoordige stand van het Europees Recht op economisch gebied. In dit moeilijk begaanbaar terrein heeft hij brede wegen getrokken die thans aan hem die geen specialist is en ook aan de student gemakkelijk toegang verlenen. De grote waarde van het boek bestaat er in dat de inhoud getuigenis aflegt van een alomvattende kennis van het behandelde onderwerp, doch dat het op eenvoudige, zakelijke en bevattelijke wijze alle wetenswaardigheden in het licht stelt betreffende deze zo gewichtige nieuwe tak van het recht. Het werk heeft als dus naast zijn wetenschappelijke betekenis een grote pedagogische waarde. De auteur is gelast aan de Rijksuniversiteit te Gent met de cursus van Europees Economisch Recht en zijn boek zal voor zijn studenten een kostbare leidraad zijn bij de studie van de leerstof. Enkel iemand die kan steunen op een rijke wetenschappelijke deskundigheid kan komen tot deze grondigheid in klare eenvoud. Het boek van de heer Schrans is voorzeker één van de gewichtigste aanwinsten van onze Vlaamse rechtsliteratuur in de laatste maanden.

Het bevat, naast een uitvoerige inleiding, drie delen, onderverdeeld in verschillende hoofdstukken.

De inleiding ontleedt de basisbegrippen die ten grond-

slag liggen aan het economisch Europees recht. Wij vinden er een uiteenzetting en verklaring van de grote normen die gelden voor de inrichting en de werking van de Europese organisaties en de ontleding van de uiteindelijke doelstellingen waarnaar het Europees recht streeft. De oprichting van de Gemeenschappelijke Markt, het steeds meer harmoniseren van het economisch beleid der lidstaten, de respectieve betekenis der verdragen tegenover elkaar, de fusie van de Gemeenschappen en nog zovele andere problemen, het wordt alles op kernachtige wijze ontleed en herleid tot het hoofdzakelijke. Hoezeer ook de beslissingen en richtlijnen zich in allerlei richtingen zullen kunnen ontwikkelen en hoezeer ook de jurisprudentie van het Hof van Justitie zou kunnen evolueren, steeds zal men door terug te gaan naar de grondslagen uiteengezet in het werk van de auteur, zich toevertrouwd voelen aan een veilige gids.

In het eerste deel van het werk wordt de Gemeenschappelijke Markt behandeld. Schrijver analyseert het discriminatieverbod en vergelijkt het zoals het voorkomt in de verschillende verdragen. De douane-unie, het vrij verkeer van werknemers, de vrijheid van vestiging en het vrij dienstenverkeer, — waarbij het vraagstuk behandeld wordt van de Europese naamloze vennootschap —, de vrijmaking van het betalings- en kapitaalverkeer tussen de lidstaten, en het mededingingsrecht komen achtereenvolgens aan de beurt. Wat dit laatste kapittel betreft, is de auteur, die een specialist is van het Europese Kartelrecht, bijzonder uitvoerig en volledig.

De onderwerpen die in de daaropvolgende hoofdstukken behandeld worden zijn de dumping, de steunmaatregelen vanwege de lidstaten, de belastingen, de harmonisatie van de wetgeving en het statuut van de openbare ondernemingen.

Het tweede deel, van het boek behandelt het landbouwbeleid in de gemeenschap, het vervoerbeleid en de economische en handelspolitiek. Het laatste deel is gewijd aan de regelen die gelden in de bijzondere sectoren zoals kolen en staal en kernenergie.

Het is alles voortreffelijk geordend, meesterlijk herleid tot eenheid, geïllustreerd door treffende voorbeelden en door beslissingen van het Europees Hof van Justitie en ieder die van dit boek kennis genomen heeft smaakt de innige voldoening dat een belangrijke tak van het recht, die wel eens onoverkomelijk en ontmoedigend bleek, hem helder en vertrouwd is geworden.

Het boek van Prof. Schrans verdient de onvoorwaardelijke lof van heel de Vlaamse rechtsgemeenschap en het is te hopen dat het niet alleen bij het Universitair onderwijs, doch ook in zeer brede kring zijn weldoende invloed zal kunnen uitoefenen.

Door het jaarlijks inrichten van *post-doctorale leergangen over het Europees Recht* heeft de Rechtsfaculteit der Universiteit te Leuven aan de wetenschappelijke studie van deze rechtstak grote diensten bewezen. De lezingen en spreekbeurten die op deze jaarlijkse bijeenkomsten werden gehouden zijn gebundeld geworden en in de laatste paar jaar werden er reeds 3 dergelijke verzamelingen uitgegeven, die onontbeerlijke instrumenten geworden zijn voor de studie van het Europees recht.

De *post-doctorale leergang 1965-66* behandelde het onderwerp «*De individuele rechtsbescherming in de Europese Gemeenschappen*». Deze informatiecyclus stond onder de leiding van Prof. L. P. Suetens. Naast de Nederlandse pre-adviezen werden er ook voordrachten gehouden in het Duits, het Engels en het Frans. Al deze lezingen vormen een geheel waarin het probleem van de individuele rechtsbescherming langs alle zijden in oenschouw wordt genomen.

Prof. W. Van Gerven begon met een algemeen overzicht van de mogelijkheden voor particulieren beroep in te

stellen zowel voor het Hof van Justitie als voor de nationale rechtbanken. De heer A. M. Donner, rechter bij het Hof van Justitie, handelde over de aard van de rechtshandelingen der gemeenschappen en lichte de betekenis toe van nieuwe rechtsfiguren die ontstaan zijn in het Europees recht zoals aanbevelingen en richtlijnen. De heer L. Goffin hield een lezing over de aansprakelijkheid van de gemeenschappen, vooral de niet-contractuele aansprakelijkheid, terwijl verder in het verzamelwerk uiterst interessante lezingen voorkomen van de heren J. A. A. Ellis over het procesrecht in kartelzaken, van Prof. G. Van Hecke over de verhouding gemeenschapsrecht — intern recht en uiteindelijk van Prof. L. P. Suetens over prejudiciële geschillen.

In elk van deze studiën worden de besproken vraagstukken op synthetische wijze behandeld. De overige lezingen, die in andere talen gehouden werden, ontleden eveneens uiterst belangwekkende problemen aangaande de individuele rechtsbescherming in de Europese Gemeenschappen en het geheel verdient ten volle grondig bestudeerd te worden.

In 1966-67 had de *post-doctorale leergang* tot voorwerp het «*Europees Vennootschapsrecht*». Door het bestaan van de Gemeenschappelijke Markt zijn de internationale handelbestrekkingen tussen de Europese landen in belangrijke mate toegenomen. De vennootschappen, die het meest aan dit internationaal handelsverkeer deelachtig zijn, verschillen in elk land op allerlei punten en het is voor de zekerheid en de veiligheid der handelsbetrekkingen van het hoogste belang dat deze vennootschapsvormen in de verschillende landen zouden geunificeerd of ten minste geharmoniseerd worden. Vandaar het zeer belangrijk probleem betreffende de oprichting van een Europese Vennootschap.

De taak tot unificatie is niet eenvoudig. Elk land is gebonden aan een ingewortelde traditie en leent zich slechts node tot de aanpassing aan de richtlijnen die verstrekt werden tot coördinatie van het vennootschapsrecht. De grondige studie van deze aangelegenheid werd aangevat in de verschillende lezingen die tijdens deze *post-doctorale leergang* gehouden werden.

Wij vinden in het boek 5 in het nederlands opgestelde lezingen van voortreffelijke specialisten nl. W. C. L. Van der Grinten, Leo Mayens, Simon Fredericq en George Van Hecke. Daarnaast komen in het boek ook een 4-tal franse lezingen voor. In al deze spreekbeurten worden de belangrijkste vraagpunten onderzocht die zich voordoen bij het tot stand komen van een Europees Vennootschapsrecht. Zeer talrijke modaliteiten worden nagegaan en de mogelijkheid tot verwezenlijking van de verstrekte richtlijnen wordt onder het oog genomen. De verschillende sprekers gaven hierbij blijk van een uiterst grondige kennis van het handels- en vennootschapsrecht in de verschillende lidstaten.

Het is ten zeerste toe te juichen dat de rechtsfaculteit te Leuven in deze *post-doctorale leergang* zich niet beperkt tot het optreden van nationale geleerden, doch dat, bij de behandeling van dit essentieel internationaal onderwerp, ook geleerden uit andere landen aan het woord komen en dat de verschillende Europese talen gebruikt worden.

Eindelijk werd de *post-doctorale leergang* tijdens het Academiejaar 1967-68 gewijd aan het «*Europees Kartelrecht*». De referaten tijdens deze cyclus gehouden zijn gepubliceerd geworden in een zeer levig verzamelwerk. Over geen onderwerp betreffende het Europees Gemeenschapsrecht werd in de laatste jaren meer geschreven dan over het Kartelrecht, dat trouwens een essentiële factor is van de Gemeenschappelijke Markt. In het boek waarin de colleges van deze *post-doctorale leergang* werden ge-

drukt, vinden we naast één Franse en 4 Duitse studiën belangrijke referaten van Vlaamse geleerden n.l. van Prof. J. Van Damme, Hoogleraar aan het Europacollege en lector aan de Rijksuniversiteit te Gent: Hoofdlijnen van het E.E.G.-kartelrecht; Prof. G. Schrans, Docent aan de Rijksuniversiteit te Gent: Octrooicentievereenkomsten t.a.v. van het E.E.G.-kartelrecht; andermaal Prof. G. Schrans: Herstel van de schade ten gevolge van schending van het E.E.G.-verdrag; J. Mertens De Wilmars, Rechter in het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen: Administratieve procedure en rechtswaarborgen in E.E.G.-kartelrecht; Prof. J. Van Damme, docent aan de Katholieke Universiteit Leuven-Nederlands: De politionele bevoegdheden van de commissie van de Europese Gemeenschappen in kartelzaken.

Het kartelrecht is in de laatste jaren vlug geëvolueerd en verschillende arresten van het Hof van Justitie alsmede nieuwe wetgevende bepalingen hebben er zelfs een totaal nieuw uitzicht aan gegeven, zodat het ten zeerste wenselijk was tot een hernieuwde globale studie ervan over te gaan. De hier gepubliceerde cursussen geven een volledig overzicht van de tegenwoordige stand van het kartelrecht en zij vormen tevens een uitstekende inleiding voor hen die de studie van dit belangrijk onderwerp willen aanvatten.

Het boek geeft in bijlagen een reeks arresten van het Hof van Justitie en enkele beschikkingen van de Commissie die een kostbare documentatie over het onderwerp uitmaken.

De grote en moeilijke vraag naar de *harmonisatie van de sociale zekerheid in E.E.G.-verband* werd besproken op het 23e congres van de Vlaamse Juristenvereniging te Leuven in 1968.

Naast een overzicht van de Nederlandse Minister G.M.J. Veldkamp waren er over dit onderwerp twee preadviezen uitgewerkt, het ene door Dr. G. De Broeck, docent aan de Katholieke Universiteit te Leuven en secretaris van de nationale arbeidsraad en het andere door Dr. J. Baeten adviseur bij de studiedienst A.C.V.

Deze beide studiën berusten op een merkwaardige kennis van het sociaal zekerheidsrecht in de verschillende E.E.G.-landen en de nauwkeurige vergelijking ervan doet uitschijnen hoe moeilijk het zal zijn een werkelijke harmonisatie te verwezenlijken. De beide preadviseurs komen tot hetzelfde besluit dat, al doen er zich op enkele gebieden wel convergerende tendensen voor, voor andere aanlegenheden, namelijk de administratieve structuur en de financiering van de stelsels, de verschillen eerder toedagenomen zijn. Het blijkt wel onvermijdelijk dat hier, zoals trouwens in heel het sociaal beleid, overwegingen en bekommernissen van nationale aard een belangrijke rol zullen blijven spelen.

Volledigheidshalve vermelden we hier nog het verschijnen van het tweede supplement van de lijst der «*Juridische publicaties betreffende de Europese integratie*» uitgegeven door de Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen, belangrijk studie-instrument voor het Europees Recht.

Wij mogen ten slotte niet verwaarlozen te wijzen op de hoogstaande feestrede die uitgesproken werd op het 23e Congres der Vlaamse Juristenvereniging te Leuven in 1968 door de heer J. Mertens de Wilmars, rechter in het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen, waarin hij een volstrekt originele visie ontwikkelde over het wezen van het recht en de taak van de jurist in de toekomst.

Deze taak kan niet meer dezelfde zijn als in het verleden. Het maatschappelijk leven werd door de invloed van technische en economische factoren zozeer gewijzigd dat men dient te spreken van een werkelijke gedaanteverandering. Deze mutatie wordt door de spreker op doordrin-

gende wijze geschetst. Zij stelt de voorwaarden aan dewelke de nieuwe opvatting van het recht in de «*futuribele*» maatschappij zal dienen te beantwoorden.

Het kan niet meer de taak zijn van de jurist zich te beperken tot vormgeving aan hetgeen reeds bestaat, zoals het in de laatste jaren de mening was van zovele juristen. De schepping van nieuw recht bij de Europese Gemeenschappen is een onomstotelijk bewijs van het tegenovergestelde. Het Europees Recht is een anticipatie en het is «*de stimulans geworden van een werkelijkheid die door het recht volkomen in de toekomst was geprojecteerd.*»

Diepe overdenking vraagt het besluit van de auteur die meent dat «*het recht van een technologische samenleving*» weinig plaats zal laten voor codificaties; dat het hoofdzakelijk zal bestaan in het verkondigen van weinige, algemene, sterk teleologisch gerichte regelen, aangevuld door talrijke soepele, maar controleerbare en gecontroleerde uitvoeringsprocedures. De richtlijnen van het Europees recht worden hierbij tot voorbeeld gesteld.

In haar zeer beknopte vorm is deze rede van Rechter J. Mertens de Wilmars een meesterstukje van diep inzicht en wetenschappelijke grondigheid.

* * *

Het vergelijkend recht bracht ons een prachtig proefschrift van *Mevrouw Yvette Schoentjes-Merchiers*, waarmede zij aan de Universiteit te Gent de graad van geaggregeerde voor het hoger onderwijs behaalde. Het boek dat de titel draagt «*De waardebeveiligingsbedingen in het recht van de landen der Europese Economische gemeenschap*» werd uitgegeven in de bekende reeks van het Interuniversitair Centrum voor Rechtsvergelijking.

Het behandelde onderwerp is van een brandend actueel belang. De geldontwaarding, die in de Europese landen geleidelijk, doch zeker voortschrijdt, heeft sedert jaren de belanghebbenden er toe aangezet zich tegen deze waardevermindering van de munt te beschermen en er werden allerlei middelen uitgedacht om deze zo gevaarlijke klip te omzeilen.

De waardebeveiligingsbedingen die werden toegepast in burgerlijke en in handelscontracten hebben de wetgever niet onverschillig gelaten en in vele landen werden maatregelen genomen om deze bedingen binnen bepaalde perken te houden. Dit heeft aanleiding gegeven tot een uitgebreide wetgeving, tot een belangrijke jurisprudentie en het heeft vooral interessante vragen van internationaal privaatrecht opgeworpen.

De vergelijking van de wetgeving en de rechtspraak in de verschillende landen der Europese Gemeenschappen heeft naast haar zeer groot practisch belang ook een wetenschappelijke betekenis die misschien nog groter is. Het was dus een uitstekende idee dit onderwerp te kiezen voor een aggregaats-proefschrift.

Mevrouw Schoentjes-Merchiers handelt in een inleidend hoofdstuk over de essentiële begrippen die de stof beheersen n.l. het nominalisme en het valorisme inzake munt, en daarna over de techniek en de classificatie van de waardebeveiligingsclausules. Dan wordt ter sprake gebracht welke de gelding is van de monetaire wetten, van de wetten die waardebeveiligingsclausules nietig verklaren of reglementeren en van de internationale gelding van de wetten en reglementeringen op de wisselcontrole.

In afzonderlijke hoofdstukken wordt de toestand op het behandelde gebied onderzocht in 5 verschillende landen Frankrijk, België, Luxemburg, Nederland, Italië en Duitsland. Het is haast een onoverzienbare hoeveelheid gegevens zo van legislatieve als van jurisprudentiële aard die moesten verzameld worden, geïnclassificeerd, nagespeurd in hun evolutie en in verband gebracht met de sociale en economische realiteit. Dit is door de auteur op meesterlijke wijze geschied, met een volledigheid en een helderheid die de lezer volmaakt op de hoogte stellen van de verscheiden

meningen die er in de bestudeerde landen op nagehouden worden.

Het essentiële van het proefschrift is dan de synthese die door schrijffte wordt afgeleid uit de vergelijking van de verschillende besproken regimes. Het blijkt hieruit dat de beperkingen die aangebracht werden aan de vrijheid der overeenkomsten wat betreft de clausules tegen de muntontwaarding het scherpst voorkomen in Frankrijk en in Duitsland, alhoewel in de praktijk de toepassing van de reglementering in Duitsland toch veel lossier is dan in Frankrijk. In de andere landen is de contractuele vrijheid op dit stuk oneindig groter.

Welk is nu het beste stelsel? De auteur is van mening dat de waardebeveiligingsbedingen niet alleen het privaats belang beschermen, doch dat zij eveneens voordelig zijn voor het algemeen belang, daar zij bevorderlijk zijn voor het sparen en het krediet op lange termijn. De conclusie toont ook aan dat men zich aangaande een strenge reglementering niet al te veel illusies mag maken, want dat de vindingrijkheid van de belanghebbenden zo groot is dat een verboden beding onverwijld door een ander wordt vervangen.

Er wordt ten eerste aangeraden ook in de periode van muntstabiliteit de bedingen tot beveiliging tegen de muntontwaarding te voorzien daar deze ontwaarding steeds dreigt in de toekomst.

De rechtspraak heeft voorzeker in belangrijke mate geholpen om de clausules in kwestie te verdedigen. Zij is echter niet bij machte om de rol van de wetgever over te nemen en het besluit van schrijfster is dat het geboden is dat de verscheidenheid van de juridische stelsels die in de verschillende landen voorkomen en die zoveel hinder veroorzaken in de internationale handelsbetrekkingen en zo veel moeilijkheden op het gebied van het internationaal privaatrecht, zo spoedig mogelijk zouden gelijkgeschakeld worden door internationale overeenkomsten.

Het vergelijkend recht heeft in de Vlaamse rechtsliteratuur door het boek van Mevrouw Schoentjes-Merchiers een rijke aanwinst gedaan. De medegedeelde bibliographie laat toe vast te stellen welke reusachtige berg is dienen verzet te worden om dit proefschrift samen te stellen. Het is een wetenschappelijk werk van hoge standing.

* * *

De rechtsgeschiedenis heeft een hoogdag beleefd bij de herdenking van de oprichting — vijftig jaar geleden — van het « *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis* ». Dit prachtig tijdschrift, dat sedert de tweede wereldoorlog geleid wordt door een opstelraad bestaande uit evenveel Vlaamse als Nederlandse rechtshistorici heeft bij vele juristen de belangstelling voor de rechtsgeschiedenis wakker gehouden. Het is één van de rechtstakken waarin de samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse geleerden tot de meest volmaakte harmonie is gekomen. Bij de viering van dit 50-jarig jubileum sprak Prof. Eg. I. Strubbe een merkwaardige rede uit waarin hij de betekenis van de rechtsgeschiedenis onderstreepte en de noodzakelijkheid van de samenwerking tussen Nederlanders en Belgen. Deze rede zal een blijvende betekenis behouden voor allen die in de rechtsgeschiedenis belang stellen.

Wat betreft oorspronkelijk werk dat aan de rechtsgeschiedenis gewijd werd, moeten we hier het groot werk vermelden van Dr. Jan Van Rompaey over « *Het Grafelijk baljuwsambt in Vlaanderen tijdens de Bourgondische periode* », dat uitgegeven werd door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen en dat door de auteur werd samengesteld onder leiding van Prof. E. Strubbe. Het is een lijvig boek dat wel 700 blz. telt en dat een reusachtige som arbeid vertegenwoordigt. Wanneer er wel studiën gewijd werden aan het baljuwsambt in de

vóór-Bourgondische periode had de auteur hier een volstrekt braakliggend terrein te bewerken voor de studie van dit ambt tijdens de vorsten van Bourgondië. Hij heeft dan ook zijn werk volledig moeten steunen op archiefonderzoek, wat er de wetenschappelijke waarde ten eerste van verhoogt. Het ontstaan van het ambt, en zijn ontwikkeling, de bevoegdheden van de souverain baljuw, zijn benoemingsvoorwaarden en ambtsverplichtingen, bevoegdheden en opdrachten, zijn pecuniaire toestand, het ontstaan en de evolutie van de venaliteit van het ambt en zoveel andere hoofdstukken worden niet enkel wetenschappelijk geadstrueerd met ontelbare verwijzingen naar archivalia, doch het boek is voortdurend gehouden in een boeiende verteltrant wat voor dergelijk hoofdzakelijk technisch onderwerp een uitzonderlijke verdienste uitmaakt. Dit groot werk doet eer aan de Gentse historische school die ons reeds zoveel belangrijke studiën over onze oude instellingen bezorgde.

* * *

De studie van de rechtstaal werd voorzeker niet verwaarloosd en bij de talrijke woordenboeken en juridische woordenlijsten die wij reeds bezitten heeft thans de heer licentiaat J.B.M. Leliard zijn boek gevoegd over « *Gerechtelijke terminologie* ». Het is een Frans-Nederlandse lijst van termen en uitdrukkingen zoals ze gebruikt worden in het nieuw Gerechtelijk Wetboek. Niemand was meer bevoegd dan de heer Leliard om deze lijst samen te stellen daar hij niet enkel licentiaat is in de Germaanse filologie, doch tevens secretaris van de Commissie belast met de voorbereiding van de Nederlandse tekst der wetboeken en wetten. Het stemmen door het parlement van het Gerechtelijk Wetboek heeft ons, wat de procedure aangaat, nederlandse en de franse teksten gegeven die volstrekt gelijkwaardig zijn. Tevens bestond er, wat de vroegere rechtspleging betreft, nog geen officiële vertaling van het wetboek. De heer Leliard heeft aan de Vlaamse juristenwereld een grote dienst bewezen door met de meeste nauwgezetheid zijn lijst samen te stellen van al de franse woorden die in het wetboek gebruikt worden met hun nederlands equivalent. Dit beknopt woordenboek beperkt zich echter niet tot het vermelden van de vertaling alleen. Bij elke term wordt het artikel van het Gerechtelijk Wetboek aangegeven waarin hij gebruikt wordt en komen woordverbindingen en zinnen voor waarin de term zijn juiste plaats vindt.

De samenstelling van dit boekje is een Benedictijnerwerk geweest, doch de heer Leliard heeft er aan de Vlaamse juristen een kostbaar werkinstrument mee bezorgd.

De wetten van 1963 op het taalgebruik in de administratie en het onderwijs hebben vanwege Vlaamsvrijdige elementen regelmatig aanleiding gegeven tot betwisting en menigvuldig zijn de pogingen geweest om de toepassing van deze wetten te omzeilen. Teneinde dit te vermijden en, om in omstrede gevallen, een redelijke en objectieve oplossing te verzekeren had de wetgever de *Vaste Commissie voor Taaltoezicht* opgericht, paritair samengesteld uit Vlamingen en Francofonen, die de opdracht had gekregen over de betwiste gevallen gemotiveerde adviezen te verstrekken.

Niettegenstaande haar groot belang was de taalwetgeving, met de uitvoeringsbesluiten die genomen werden ingevolge de wetten van 1963, al te weinig gekend en de adviezen van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht werden slechts verspreid in zeer beperkte kring. Het « *Rechtskundig Weekblad* » had nochtans het genoeg regelmatig een overzicht te kunnen laten verschijnen van heel de activiteit van de Taalcommissie, verzorgd door de heer F.F. De Kempeneer.

De Uitgeverij voor Gemeenteadministratie te Heule heeft het prachtig initiatief opgevat een « *Taalcodex* » te publiceren, onder de hoge bescherming van de Voorzitter en de Vaste Commissie van Taaltoezicht, waarin niet enkel heel de wetgeving en de reglementering op het gebied van het gebruik der talen losbladig wordt uitgegeven, doch waarin tevens de bijzonderste adviezen worden gedrukt die door de Commissie werden uitgebracht. Op de wijze worden die adviezen gemeengoed van alle belangstellenden en zullen talrijke discussies die door deze adviezen opgelost werden achterwege blijven. Het valt ten zeerste te betreuren dat tengevolge van de tegenwerking van sommige Francofone leden van de Vaste Commissie, dit organisme sedert enkele tijd zijn activiteit heeft moeten staken, doch het is te verwachten dat spoedig door de regering de nodige maatregelen zullen genomen worden opdat de Commissie haar werkzaamheden zou kunnen hervatten en haar nuttige taak zou kunnen voortzetten.

* * *

Door onze uitgeverijen werd in de laatste maanden een geweldige inspanning gedaan voor de publicatie van werkinstrumenten bij de studie en de praktijk van het recht, vooral van wetboeken en verzamelingen van wetten en reglementaire teksten.

Er is vooreerst de monumentale reeks uitgegeven door de *Uitgeverij E. Story-Scientia* te Gent, waarin thans reeds vijf delen verschenen zijn. Deze uitgave munt niet enkel uit door de prachtige typografische verzorging, doch zij is op speciale wijze opgevat. Onder de Nederlandse tekst die in vette letter gedrukt wordt vindt men in cursieve letter de vermelding van de Franse tekst, wat zijn groot nut kan hebben in geval van betwisting. Verder worden deze teksten gecommenteerd door de aanhaling van jurisprudentiële vermeldingen, hoofdzakelijk van het Hof van Cassatie. In elk deel van deze reeks vindt men in een eerste afdeling het wetboek of de basiswetten. In een tweede deel komen de bijzondere wetten en besluiten voor, gerangschikt in chronologische volgorde, zodat men zich gemakkelijk rekenschap kan geven van de evolutie van de behandelde rechtstak. Registers en tabellen en een uitvoerige inhoudstafel vergemakkelijken ten zeerste het gebruik der boeken van deze reeks.

Het eerste deel dat verscheen was het « *Wetboek van koophandel* » met de erbij horende wetten en besluiten, onder leiding van *Prof. J. Ronse en Mr. G. Nuytinck*. Een tweede deel werd verzorgd door *Prof. Dr. Marcel Storme*, n.l. het « *Gerechtelijk Wetboek* » met de erbij horende aanvullingen. Daar dit nieuw wetboek tot nog toe slechts gedeeltelijk in werking werd gesteld, heeft *Prof. Storme* het gelukkig initiatief genomen in deze uitgave enkel te bundelen die reeksen artikelen van het Gerechtelijk Wetboek die reeds door Koninklijke besluiten toepasselijk werden verklaard. Zo vindt men in deze uitgave enkel de teksten die reeds in werking zijn, wat elke vergissing uitsluit en hen die het boek gebruiken volledig op de hoogte stelt van de tegenwoordige stand van zaken.

Een ander deel in dezelfde reeks heeft betrekking op het « *Strafwetboek en Wetboek van Strafvordering* » eveneens met de bijzondere wetten en besluiten en werd verzorgd door de heer *Procureur-Generaal Prof. Jacques Matthijs en Advocaat-Generaal Théo Versee*.

Verder werd onlangs door de *Professoren André Mast en Alfons Vander Stichele* het « *Wetboek Publiekrecht* » uitgegeven met in het eerste deel de basiswetten van onze staatsordening n.l. de grondwet, de provinciewet de gemeentewet en de wetten op de Raad van State, waarbij ook de teksten vermeld worden van de internationale verdragen die betrekking hebben op onze grondrechten en in het tweede deel de bijzondere wetten en besluiten die, naar tijdsorde gerangschikt, ons toelaten gemakkelijk de

evolutie van ons administratief recht te overzien en ons rekenschap te geven van het ontzaglijk opbouwend werk dat in de laatste jaren verricht werd.

Eindelijk gaf *Prof. Roger Dillemans* met de medewerking van *René Rauws* in dezelfde serie het eerste deel uit van zijn *Wetboek Sociaal zekerheidsrecht*, waardoor het oerwoud der wetgeving op dit stuk toegankelijk gemaakt wordt.

Ook voor andere rechtstakken zullen nieuwe delen in deze reeks verschijnen, die met veel nut voor studie en praktijk zullen gebruikt worden.

Ook de uitgeverij « *Die Keure* » te Brugge heeft het initiatief genomen onze bijzonderste wetboeken en wetten uit te geven in een « *Keurbibliotheek* » onder leiding van *Prof. A. Vranckx*. Deze uitgave is eveneens losbladig zodat wijzigingen en aanvullingen steeds mogelijk zijn. De bladen zijn samengehecht in een keurige grijze plastieke band. Op zeer korte tijd zijn in deze reeks reeds een vijftal tekstverzamelingen verschenen n.l. het burgerlijk wetboek, het Strafwetboek en het wetboek van strafvordering, het Gerechtelijk Wetboek, het Publiek en Administratief recht (eerste deel) en de Wegcode.

Ook in deze uitgave zullen nieuwe delen volgen zodat de Vlaamse juristen slechts de moeilijkheid zullen hebben van de keuze der uitgave die ze zullen gebruiken.

Wat het Gerechtelijk Wetboek betreft moeten we hier nog speciaal een uitgave vermelden, op luxueuse wijze tot stand gebracht door de gekende *Uitgeverij voor Gemeenteadministratie te Heule* en samengesteld door de *Heren Georges Lowies en Marcel Meersschaut* met de medewerking van *Victor Crabbe en Michel Dumont*. In deze uitgave vindt men de Nederlandse tekst naast de Franse, zodat de vergelijking onmiddellijk mogelijk is. Buiten de tekst van het Gerechtelijk Wetboek zelf komt in de bundel een uitvoerige serie bijlagen voor n.l. de vroegere niet opgeheven wetgeving betreffende rechterlijke organisatie en procedure, de uitvoeringsbesluiten van de wet, tabellen en registers, een bibliographie betreffende de nieuwe codex en een lijst der gemeenten van het land met de aanduiding van de vrederegten, de arrondissementsrechtbanken en de hoven van beroep, onder dewelke zij ressorteren. Ook hier is de uitgave losbladig en zullen de verdere wetgevende en reglementaire bepalingen gemakkelijk kunnen ingelast worden.

Buiten deze verschillende tekstuitgaven dient de aandacht nog bijzonder gevestigd op een kostbaar werkinstrument voor de juristen n.l. de « *Gids voor Wettelijke en Reglementaire Verwijzingen* », samengesteld door *Prof. Robert Senelle*, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent en *Dr. Jur. Maurice Mees*, lid van het Coördinatiebureau bij de Raad van State.

Het geldt hier een losbladige uitgave waarin alle wetgevende en reglementaire bepalingen zullen vermeld zijn en waarbij verwezen wordt naar de bron waar zij kunnen gevonden worden.

Het hele terrein is ingedeeld in 15 groepen, die onderverdeeld worden in een reeks trefwoorden, waaronder dan de meer gedetailleerde onderwerpen gerangschikt zijn.

Voor elk onderwerp wordt verwezen naar de wet, het besluit of het reglement dat erop toepasselijk is en naar het artikel dat er voor in aanmerking komt. Verder is de datum aangegeven van de publicatie, zodat men zonder enige moeite dadelijk de teksten kan vinden die men nodig heeft.

Verskillende steekproeven hebben mij toegelaten vast te stellen dat de verwijzingen zeer volledig zijn en zeer nauwkeurig.

Tot nog toe werden slechts 3 groepen gepubliceerd: groep 2 betreffende burgerlijke stand en bevolking; groep

11 aangaande nationaliteit en vreemdelingen en groep 15 gewijd aan de Politie, waaronder de bijzonderste politieke aangelegenheden verzameld werden.

De losbladige uitgave zal steeds toelaten de nodige aanvullingen aan te brengen en verouderde bladen door nieuwe te vervangen.

Deze uitgave biedt voor de juridische praktijk een buitengewoon nut en zal toelaten, bij de studie van een bepaald vraagstuk, onmiddellijk de wettelijke en reglementaire teksten te vinden die er betrekking op hebben.

Wanneer het gelukkig initiatief dat hier genomen werd volledig zal uitgewerkt zijn, zullen wij werkelijk beschikken over een soort computer, die op onze schrijftafel zal liggen en die wij elk ogenblik zullen kunnen raadplegen.

Het is voorzeker een omvangrijk en zeer delicaat werk, doch de bevoegdheid van Professor Senelle en Staatsraad Mees die zich voor deze grote taak hebben gespannen, laat ons van deze editie het allerbeste verhoppen.

* * *

Of er gewerkt is geworden in de Vlaamse juristenwereld gedurende de 2 laatste jaren! Het aantal der verschenen werken is verbluffend, doch het is vooral van belang dat tussen al deze boeken er zoveel voorkomen die

hoogstaande wetenschappelijke werken zijn, die de Vlaamse rechtsliteratuur steeds op een hoger peil brengen, en die gerust kunnen vergeleken worden met het beste van het buitenland.

De degelijkheid van vele dezer handleidingen, proefschriften, verzamelwerken en monografiën, vervult ons met fierheid en laat ons toe vast te stellen hoe rijp onze Vlaamse juridische wetenschap reeds geworden is.

Zulks blijkt ook nog uit zovele andere elementen, nl. uit de grote belangstelling die in de de Vlaamse rechtswereld aan de dag gelegd wordt voor onderwerpen van internationale aard zoals het nieuw Europees recht. Het blijkt ook uit het intens leven van onze tijdschriften, waarin zoveel interessante studiën verschijnen en het blijkt niet minder uit de taal van onze rechtspraak, die, — al is ze nog volstrekt niet volmaakt, — geleidelijk beter wordt.

Een overzicht van onze Vlaamse rechtsliteratuur gedurende de twee laatste jaren, hoe onvolledig het ook moge wezen, zal al de Vlaamse juristen een hart onder de riem steken en hen vervullen met dankbaarheid tegenover al diegenen die hun tijd, hun arbeid, hun weten en het beste van zichzelf besteed hebben aan de grootheid van ons Vlaams rechtsleven.

Ridder René Victor

BIBLIOGRAPHIE

- Prof. A. Vranckx.* — Is een Belgische Ombudsman welkom? — Preadvies voor het 23e congres der Vlaamse Juristenvereniging te Leuven. Overdruk uit Rechtskundig Weekblad 1967-68. kol. 1833-1850.
- Dr. H. Van Impe.* — Enkele rechtsvergelijkende beschouwingen in verband met het ambt van Ombudsman. Preadvies voor het 23e congres der Vlaamse Juristenvereniging te Leuven. Overdruk uit Rechtskundig Weekblad 1967-68. kol. 1851-62.
- De evolutie van het openbaar ambt en de vormingsvereisten.* — Deel 4 van Het Universitair onderwijs en de voorbereiding van leidinggevende personen. Brussel. Instituut Administratie-Universiteit 1968. 86 p.
- Daniel De Clerck.* — Interkommunale maatschappij. — Algemene Practische Rechtsverzameling. Brussel. Larcier. 1968. 279 p.
- Gemeenterecht.* — 2 dl. I. Teksten, II. Permanente commentaar. Heule. Uitgeverij voor gemeenteadministratie. U.G.A. 1968. Losbl.
- P. Elshout en R. Van Waeyenberg.* — Vade-Mecum van het Gemeentepersoneel. — Brugge, Die Keure, 1968. Losbl.
- J. Dams en E. De Bethune.* — Het nieuw gemeentefonds. Uitgegeven door de vereniging van Belgische Steden en gemeenten. — Brugge. Uitg. Vanden Broele. 1969. 144 p.
- De hervorming van de gemeentecomptabiliteit.* — Colloquia over lokale bestuursproblemen. — Gent. E Story-Scientia, 1967. 37 p.
- Roger Depré en Hugo Van Hassel.* — Management in het lokale bestuur. — Brussel. Instituut Administratie-Universiteit. 1969. 71 p.
- L.P. Suetens en R. Elst.* — De tussenkomst van de regeringscommissaris in de beheerscomités van instellingen van openbaar nut. — Preadvies voor het 22e congres der Vlaamse Juristenvereniging te Gent. Overdruk uit Rechtskundig Weekblad 1966-67. kol. 1401-1419.
- René Rosseel.* — Vestigingswet. 2 dl. — Heule, Uitgeverij voor gemeenteadministratie. U.G.A. 1967. 116 en 175 p.
- F. Wastiels.* — Administratieve handleiding voor de ruimtelijke ordening en de stedenbouw. Wijzigings- en aanvullingsbladen. — Heule. Uitgeverij voor gemeenteadministratie U.G.A. 1967. Losbl.
- Martin Denys.* — De overheidsaansprakelijkheid bij verplichte vaccinatie. Een rechtsvergelijkende studie. Brussel. Et. E. Bruylant, 1968. 117 p.
- H. Coreman.* — Beginselen van wetgevingstechniek. — Administratief Lexicon. Brugge. Die Keure. 1938. 42 p.
- Rudolf Maes.* — De overheidsbemoeiing op het gebied van de electriciteitsvoorziening in België. — Administratief Lexicon. Brugge. Die Keure. 1967. 516 p.
- J. Basijn en V. Stevens.* — De nationale Kas voor beroepskrediet. — Administratief Lexicon. Brugge. Die Keure. 1968. 25 p.
- Karel Costenoble.* — Civiele bescherming. — Administratief Lexicon. Brugge. Die Keure. 1967. 15 p.
- R. Pianet.* — Civiele bescherming. — Administratief Lexicon. Brugge. Die Keure. 1969. 32 p.
- Jos Troosters.* — De organisatie in België voor de beveiliging tegen brand. — Administratief Lexicon. Brugge. Die Keure. 1968. 215 p.

- J. Vanoosterweyck.* — Het Archiefwezen in België. — Uitgave van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten. Brugge. Vanden Broele. 1969. 335 p.
- Herman Lenaerts.* — Sociaal procesrecht. — Gent. E. Story-Scientia. 1969. 151 p.
- Roger Blanpain.* — Handboek van het Belgisch Arbeidsrecht. I. Collectief Arbeidsrecht. — Gent. E. Story-Scientia. 1968. 520 p.
- George F. De Cuyper.* — De Kinderbijslag. — Brussel. Simon Stevin. 1968. 64 p.
- George F. De Cuyper.* — Bezitsvorming voor werknemers. Antwerpen. Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij. 1968. 127 p.
- M. Verhofstadt en A. Van Mensel.* — Het statuut van de handelsvertegenwoordigers. — Heule. Uitgeverij voor gemeenteadministratie. U.G.A. 1969. 140 p.
- Sluiting van ondernemingen.* Colloquium van de Belgische Vereniging voor arbeidsverhoudingen (Leuven, 25 mei 1968). — Antwerpen. Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij. 1968. 264 p.
- De ziekteverzekering in België.* — Voordrachtencyclus. Heule. Uitgeverij voor gemeenteadministratie U.G.A. 1967. 72 p.
- J. Viaene, D. Lahaye, L. Henrix, M. De Wijngaert.* — De evaluatie van de economische arbeidsongeschiktheid bij werknemers. — Katholieke Universiteit te Leuven. School voor maatschappelijke gezondheidszorg. 1968. 119 p.
- M. Segers.* — Industriële veiligheid en hygiëne. — Antwerpen. Standaard Uitgeverij. 1968. 119 p.
- Jos Leemans.* — Aspecten van het historisch, institutioneel en psycho-sociaal onderscheid tussen arbeiders en bedienden. — Antwerpen. 1967. 64 p.
- Tijdschrift voor notarissen.* — Register 1937-66. — Leuven. Vlaamse Drukkerij. 2 j. 222 p.
- Albert Tiberghien.* — Handboek voor fiscaal recht. 2e uitg. Brussel. Instituut voor financie- en belastingswezen. 1967. 460 p.
- Flor Werdefroy.* — Zegelrechten. — Administratief Lexicon. Brugge. Die Keure. 1968. 112 p.
- Mgr. J. Maisin.* — De Verenigingen zonder winstoogmerk. 3e uitg. aangevuld en bijgewerkt door *Dr. J. Lindemans* en *lic. L. Vandeneede.* — Brussel. Interdiocesaan Centrum. 1967. 208 p.
- Theo Versée.* — Het beroep op de rechter in belastingszaken. — Overdruk uit Rechtskundig Weekblad. 1967-68. kol. 113-134.
- Jos Ramaekers.* — Erfenissen en Successierechten. — Brussel. Bank Gemeenschappelijke dienst. 1968. 120 p.
- E. Lefevre.* — Belasting op de toegevoegde waarde. Wetten. Rechtspraak. Commentaar. (Documentatie Vandewinckele). — Brussel. C.E.D. Samsom. 1969. Losbl.
- Gaston Van den Avyle.* — Doorlopende documentatie inzake B.T.W. — Brussel. Uitg. Service. 1968. Losbl.
- Paul Demin en René Goffin.* — Bestendig Vade Mecum van de Belgische B.T.W. — Brussel. Fabrimetal. 1968. Losbl.
- De belasting op de toegevoegde waarde. — Werkdocumenten van het driejaarlijks congres van accountants en belastingconsulenten. — Gent. E. Story-Scientia. 1967. (reeks van 6 brochuren in map).
- Mr. I. Claeys-Bouwaert.* — Enkele juridische aspecten van de belasting op de toegevoegde waarde. — Preadvis voor het 23e Congres der Vlaamse Juristenvereniging te Leuven 1968. — Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad, 1967-68, kol. 1513-22.
- Mr. Luc. Hinnekens.* — De belasting op de toegevoegde waarde in België. — Preadvis voor het 23e Congres der Vlaamse Juristenvereniging te Leuven 1968. — Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad, 1967-68, kol. 1521-36.
- Guy Schrans.* — Inleiding tot het Europees economisch recht. — Gent. E. Story-Scientia. 1969. 579 p.
- De individuele rechtsbescherming in de Europese Gemeenschappen.* — Informatiecyclus. — Antwerpen. Standaard Wetenschappelijke uitgeverij. 1967. 213 p.
- Europees Vennootschapsrecht.* — Postdoctorale leergang 1966-67. — Antwerpen. Standaard Wetenschappelijke uitgeverij. 1968. 285 p.
- Europees Kartelrecht.* — Postdoctorale leergang 1967-68. Antwerpen. Standaard Wetenschappelijke uitgeverij. 1969. 502 p.
- Dr. G. De Broeck.* — Het vraagstuk van de harmonisatie der sociale verzekeringen in Benelux-verband. — Preadvis voor het 23e congres der Vlaamse Juristenvereniging. Leuven 1968. Overdruk uit Rechtskundig Weekblad 1967-68. kol. 1599-1606.
- Dr. J. Baeten.* — De harmonisatie van de Sociale zekerheid in het raam van de Europese Economische Gemeenschap. — Preadvis voor het 23e congres der Vlaamse Juristenvereniging Leuven 1968. Overdruk uit Rechtskundig Weekblad 1967-68. kol. 1581-1600.
- Juridische publikaties betreffende de Europese integratie, 2e supplement. — Uitg. Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen. 1968. 230 p.
- J. Mertens de Wilmars.* — De taak van de jurist in de futuribele maatschappij. — Feestrede op het 23e congres der Vlaamse Juristenvereniging Leuven 1968. Overdruk uit Rechtskundig Weekblad 1967-68. kol. 2145-2152.
- Yvette Schoentjes-Merchiers.* — De waardebeveiligingsbedingen in het recht van de landen der Europese economische gemeenschap. — Voorwoord door René Dekkers. — Brussel, Internationaal Centrum voor rechtsvergelijking, 1968. 499 p.
- Prof. E.I. Strubbe.* — Vijftig jaar rechtsgeschiedenis. — Tijdschrift voor rechtsgeschiedenis, deel 36. 1968. p. 3-8.
- Dr. Jan Van Rompaey.* — Het grafelijk baljuwsambt in Vlaanderen tijdens de Boergondische periode. — Brussel. Koninkl. Vlaamse Academie. 1967. 701 p.
- J.D.M. Leliard.* — Gerechtelijke terminologie. Met woord vooraf door de heer J.E. Krings. — Antwerpen. Ontwikkeling. 1968. 200 p.
- H. De Graeve, M. Feron, F. Collignon en J. Verschuere.* — Taalcodex. — Heule. Uitgeverij voor gemeenteadministratie. U.G.A. 1968. Losbl.

J. Ronse en G. Nuytinck. — Wetboek van Koophandel met bijzondere wetten en besluiten. — Gent. E. Story-Scientia, 1965. Losbl.

Jacques Matthijs en Théo Versée. — Strafwetboek en wetboek van Strafvordering met bijzondere wetten en besluiten. — Gent. E. Story-Scientia, 1968. Losbl.

Marcel Storme. — Gerechtelijk Wetboek met bijzondere wetten en besluiten. — Gent. E. Story-Scientia, 1968. Losbl.

André Mast. — Wetboek publiek recht met bijzondere wetten en besluiten. — Gent. E. Story-Scientia, 1968. Losbl.

Roger Dillemans en René Rauws. — Wetboek Sociaal zekerheidsrecht, 1e deel. (Arbeidsongevallen, — Beroepsziekten, — Ziekte en invaliditeit). — Gent. E. Story-Scientia, 1968. Losbl.

Burgerlijk Wetboek. — Keurbibliotheek uitgegeven onder

leiding van Prof. A. Vranckx. — Brugge. Die Keure, 1967. Losbl.

Strafrecht. — Keurbibliotheek uitgegeven onder leiding van Prof. A.W. Vranckx. — Brugge. Die Keure, 1967. Losbl.

Gerechtelijk Wetboek. — Keurbibliotheek uitgegeven onder leiding van Prof. A.W. Vranckx. — Brugge. Die Keure, 1967. Losbl.

Publiek- en administratiefrecht. — Deel I. Keurbibliotheek uitgegeven onder leiding van Prof. A.W. Vranckx. Brugge. Die Keure, 1968. Losbl.

Verkeerscode. — Keurbibliotheek uitgegeven onder leiding van Prof. A.W. Vranckx. — Brugge. Die Keure, 1969. Losbl.

Prof. Robert Senelle en Dr. jur. Maurice Mees. — Gids voor wettelijke en reglementaire verwijzingen. — Brugge. Die Keure, z. j. Losbl.

RECHTSPRAAK

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 18 april 1969.

Voorzitter: M. Liard.

Raadsheren: M.M. Grenez en Van Hecke.

Advocaat-generaal: M. Cerckel.

Advocaten: Mrs. Franck, D'Hondt en Collard.

1. **Scheepvaart. — Kapitein. — Ontslag. — Niet gerechtvaardigd ontslag. — Begrip. — Schadeloosstelling. — Maritiem voorrecht. — Omvang.**
2. **Gerechtelijk akkoord. — Boedelafstand. — Vereffenaar. — Bevoegdheid.**

1. — *Uit de tekst van art. 99 van de wet van 5 juni 1928 blijkt dat de reder het recht heeft vrijelijk een einde te stellen aan de bediening van zijn kapitein, maar men mag er niet uit afleiden dat het ontslag zou gerechtvaardigd zijn wanneer het ingegeven wordt door de bedoeling het rederijbedrijf degelijker te beheren. Het ontslag kan slechts gerechtvaardigd worden in geval van een door de kapitein gepleegde fout, waarvan ter zake geen bewijs voorhanden is, zodat de kapitein in principe recht heeft op schadeloosstelling.*

De schadeloosstelling wordt bepaald als een billijke compensatie voor het verlies van een uiteraard herroepelijke functie, met inachtneming van de leeftijd, de ervaring en de bevoegdheid van de kapitein, de duur en de gewichtigheid van de door hem waargenomen commando's aan boord van schepen van de reder, en de daaraan verbonden voordelen.

De schuldvordering van de kapitein is bevoorrecht op het schip waarover hij het bevel voerde bij zijn ontslag, niet op de schepen waarover hij vroeger het bevel heeft gevoerd. Het voorrecht omvat, naast de gerechtskosten, ook de interesten; de loop hiervan wordt niet geschorst door het gerechtelijk akkoord van de reder.

2. — *In geval van gerechtelijk akkoord met boedelafstand putten de vereffenaars uit lid 5 van art. 32 van de wet van 10 augustus 1946 de bevoegdheid « om te handelen in naam en voor rekening van de gezamenlijke schuldeisers ». Als vertegenwoordigers van de schuldeisers-*

massa mogen zij handelen op grond van art. 1166 B.W. om de patrimoniale rechten te doen erkennen die de concordatair zelf zou kunnen laten gelden.

N.V. Armement L. Hermans en vereffenaars Clybouw en Franck t./ Kapitein Matoul.

Gezien in eensluidende uitgifte het vonnis de dato 5 mei 1967 der rechtbank van koophandel te Antwerpen waartegen op 15 juni 1967 een naar vorm en termijn regelmatig beroep werd aangetekend;

Gelet op het incidenteel beroep bij besluiten;

Aangezien geïntimeerde, oorspronkelijk aanlegger, aanspraak maakt op een vergoeding wegens ontijdige opzegging, minstens verbreking van de overeenkomst waarbij hij als zeekapitein door de N.V. Armement L. Hermans aangesteld was geweest, en op een tweede vergoeding wegens hulploon, onder aftrek van een rekeningsaldo van 2.447 frank, terwijl bij tegeneis appellanten voorhouden dat geïntimeerde hen aanzienlijk hogere bedragen verschuldigd is;

Over de hoofdeis:

Aangezien de appellerende vereffenaars, handelende in deze hoedanigheid en ter volbrenging van de hun opgedragen taak, geïntimeerde op 7 juli 1966 ontslagen hebben toen het schip « Maria » waarover hij het bevel voerde, in de Spaanse haven Valencia aan de ketting lag;

Aangezien desbetreffend uitsluitend van toepassing is artikel 99 der wet van 5 juni 1928, luidens hetwelk « De reder ten alle tijde de kapitein uit zijn dienst mag ontslaan, behoudens schadeloosstelling in geval van niet-gerechtvaardigd wegzenden »;

Aangezien uit bewuste tekst blijkt dat aan de reder het recht toegekend wordt vrijelijk een einde te stellen aan de bediening van zijn kapitein, zodat de gevraagde verklaring van verbreking of ontbinding van de overeenkomst, ten laste van gelijk welke der appellanten ter zake zonder voorwerp voorkomt;

Aangezien, al wijkt deze wetsbeschikking aldus af van de verplichtingen aan de werkgevers opgelegd ten opzichte van ander scheepsvolk of personeel te lande, appellanten

er nochtans ten onrechte willen uit afleiden dat geen schadeloosstelling in acht zou te nemen zijn en het wegzenden van de kapitein als een gerechtvaardigde maatregel zou te beschouwen zijn, wanneer die maatregel, zoals ter zake, ingegeven wordt door de bedoeling het rederijbedrijf degelijker te beheren;

Aangezien inderdaad voormeld artikel 99 klaarblijkelijk de bescherming beoogt van de zeekapitein tegen het precair karakter van zijn bediening, die hem, onder voorbehoud van sommige bepalingen van het zeerecht, hoofdzakelijk als een mandataris qualificeert;

Aangezien bijgevolg het aan kapitein Matoul op 7 juli 1966 gegeven ontslag, in de zin van artikel 99 slechts gerechtvaardigd kan worden in geval van een door hem gepleegde fout — waarvan ter zake geen bewijs voorhanden is — zodat geïntimeerde in principe recht heeft op schadeloosstelling;

Aangezien wat betreft de omvang daarvan, zoals hierboven reeds onderlijnd, artikel 99 van het gemeen recht afwijkt, zodat alle verwijzingen naar de forfaitaire berekeningen aangewend inzake dienstverhuring onverantwoord voorkomen;

Aangezien de gevorderde schadeloosstelling niet noodzakelijk moet gelijk staan met een loon gedurende een zekere tijdsperiode, maar souverain door de rechter dient bepaald te worden als een billijke compensatie voor het verlies van een uiteraard herroepelijke functie;

Aangezien met inachtneming van alle ter zake dienstige beoordelingselementen, namelijk de ouderdom, de ervaring en de bevoegdheid van kapitein Matoul evenals de duur en de gewichtigheid der door hem waargenomen commando's aan boord van schepen van de rederij Hermans, en de daaraan verbonden voordelen, de toekenning van een bedrag van 500.000 frank verantwoord blijkt te zijn;

Aangezien bij aanvullende besluiten geïntimeerde zich akkoord verklaart dat de betwisting over het hulploon later zou behandeld worden, zoals het aangevochten vonnis beslist heeft;

Over de tegeneis :

1.- Ontvankelijkheid :

Aangezien, waar vaststaat dat ten tijde van de inleiding van de tegeneis, de beheerraad van de N.V. Armement L. Hermans slechts uit twee beheerders samengesteld was, geïntimeerde terecht de niet ontvankelijkheid van die vordering in hoofde van de Naamloze Vennootschap opwerpt, vermits deze wettelijk in rechte moet vertegenwoordigd worden door een beheerraad samengesteld uit minstens drie beheerders;

Aangezien daarentegen, alhoewel de eenvoudige en algemene boedelafstand geenszins de N.V. Armement L. Hermans van haar rechtspersoonlijkheid beroofde, de vereffenaars uit alinea 5 van het ter zake toepasselijk artikel 32 der wet van 10 augustus 1946, bevoegdheid putten « om te handelen in naam en voor rekening van de gezamenlijke schuldeisers » en zelfs, krachtens alinea 6 van dezelfde wetsbeschikking, gepresumeerd worden « onherroepelijke lastgeving te dien einde » te hebben ontvangen bij de nederlegging van het verzoek tot akkoord;

Aangezien, in overeenstemming met het inzicht van de wetgever, ondubbelzinnig uitgedrukt in de Senaatszitting van 15 februari 1940 (Parlementaire handelingen — Senaat - blz. 539), het algemeen karakter der hogeraangehaalde bewoordingen van alinea 5 insluit dat de vereffenaars gehabiteerd zijn, als vertegenwoordigers van de schuldeisersmassa, ook te handelen op grond van artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek en bijgevolg, door het uitoefenen van de daarin voorziene subrogatoire vordering, de patrimoniale rechten mogen doen erkennen die de concordatair zelf zou kunnen laten gelden;

Aangezien vermits hun opdracht tot vereffening van rechtswege zulke bevoegdheid inhoudt, niet noodzakelijk voorkomt dat, buiten het aanhalen van hun hoedanigheid, zij uitdrukkelijk melding zouden maken van artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek in de procedure noch dat de N.V. Armement L. Hermans, wier rechten zij krachtens gezegde wetsbeschikking namens haar schuldeisers uitoefenen, persoonlijk in het geding zou aanwezig zijn;

Aangezien aldus, in strijd met het betoog van geïntimeerde, artikel 32 der wet van 10 augustus 1946 geen verantwoording biedt voor een onderscheid tussen enerzijds de aan de vereffenaars eigen opdracht tot verzilveren van het concordatair bezit, en anderzijds het inleiden van de daartoe noodzakelijke rechtsgedingen, die, volgens geïntimeerde, behoudens een beperkt mandaat aan de vereffenaars voor het uitoefenen van « vorderingen tot verantwoordelijkheid », aan de concordatair zelf zouden moeten voorbehouden worden, 't is te zeggen ter zake aan de door een reegmatig samengestelde beheerraad vertegenwoordigde N.V. Armement L. Hermans;

Aangezien de doeleinden van de tegeneis duidelijk aantonen dat de vereffenaars in uitvoering der opdracht hun door de rechtbank toevertrouwd, handelen voor rekening van de gezamenlijke schuldeisers van het gerechtelijk akkoord, en ter uitoefening van een beweerd recht, met de daarbij gepaard gaande actie toebehorend aan gezegde concordatair tegenover geïntimeerde;

Aangezien de tegeneis derhalve in hoofde van de vereffenaars ontvankelijk is;

2.- Ten gronde :

Aangezien appellanten voorhouden dat de door geïntimeerde als verschuldigd erkende som van 2.447 frank dient verhoogd te worden met de hierna besproken bedragen :

a) Voedselvergoeding : 81.985 frank :

Aangezien appellanten de beweegredenen van de eerste rechter niet weerleggen, waarop beslist werd dat geïntimeerde de besproken voedselvergoeding van 150 frank per man en per dag in rekening mocht brengen ;

b) Voorschot Pesetas :

Aangezien niet bewezen is dat geïntimeerde met de rederij niet heeft afgerekend wat betreft een gezamenlijk bedrag van 54.720 pesetas, hem door de agent van de rederij te Valencia ter hand gesteld voor voedingskosten, na bemiddeling van het Belgisch consulaat aldaar ;

c) Afmonstering :

Aangezien uit de bestanddelen der zaak blijkt dat de rederij de beslissing van geïntimeerde goedgekeurd heeft vier bemanningsleden van de « Maria » niet af te monstren, zodat de aanspraak op terugbetaling van het loon en de voedselkosten die aan deze zeelieden werden uitgekeerd ongegrond voorkomt ;

d) Aangezien ten slotte tevergeefs appellanten betwisten de bedragen verschuldigd te zijn die geïntimeerde maandelijks in rekening heeft gebracht uit hoofde van verlofvergoeding, premie voor afwezigheid van ongeval, anciënniteit, index en travel-money ;

Aangezien bewuste afrekeningen inderdaad geen protest vanwege de rederij hebben uitgelokt en derhalve wel moet aangenomen worden dat geïntimeerde een verworven recht bezat op deze premies en vergoedingen ;

Aangezien, waar de schuldvordering van geïntimeerde voortspuit uit zijn overeenkomst wegens scheepsdienst, bewuste vordering, luidens artikelen 25, 2°, der zeewet en 88 der wet van 5 juni 1928, bevoorrecht is op het schip « Maria » en de pretenzie het voorrecht te vestigen, gedeeltelijk op de verschillende schepen waarover geïntimeerde achtereenvolgens het bevel heeft gevoerd, tegen de bewoordingen van bewuste wetsbepalingen indruist ;

Aangezien, in strijd met het betoog van appellanten, de

loop der interessen op bewuste bevoorrechte schuldvordering niet geschorst wordt, noch op de dag van aanvraag tot gerechtelijk akkoord, noch op de dag van zijn homologatie;

Aangezien, luidens artikel 29 der wet van 25 september 1946, het gerechtelijk akkoord zonder invloed is op de bevoorrechte schuldvorderingen en geïntimeerde bijgevolg de betaling bij voorrang, zowel van de hoofdsom als van interessen, mag vorderen op de waarde van het schip waarop het voorrecht gevestigd is;

Aangezien dit besluit niet weerlegd werd door de bewering van appellanten dat de voorrechten hun uitwerking hebben op het ogenblik van de samenloop tussen schuldeisers;

Aangezien verder de kosten het bevoorrecht karakter hebben van de schuldvordering waarmee zij verband houden;

Om deze redenen,

Het hof,

Na beraad,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten verwerpend;

Gehoord, in openbare zitting, het grotendeels conform advies van de heer advocaat-generaal Cerckel;

Ontvangt het beroep, evenals het incidenteel beroep;

Bevestigt het aangevochten vonnis onder de enkele wijzigingen:

1. dat de hoofdsom waartoe appellanten veroordeeld werden tot 500.000 — 2.447 = 497.553 frank herleid wordt;

2. dat de opnemings in het bevoorrecht passief van het gerechtelijk akkoord op het schip « Maria » beperkt wordt tot hogervermeld bedrag, te vermeerderen met de gerechtelijke interessen en de kosten;

Verwijst iedere partij in de helft der kosten in beroep.

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE DENDERMONDE

1e Kamer. — 4 april 1968.

Voorzitter: M. Rollier.

Rechters: M.M. Zenner en Matthys.

Openbaar ministerie: M. De Saeger.

Echtscheiding. — Schenkingen. — Contractuele erfstelling.

— Regel van art. 300 B.W. — Afwijkend beding. — Interpretatie.

De echtgenoot die de echtscheiding verkregen heeft, behoudt de voordelen hem door de andere echtgenoot verleend, al waren die wederkerig bedongen en al heeft geen wederkerigheid plaats.

Die regel geldt niet alleen voor de eigenlijke huwelijksvoordelen, maar ook voor de giften, waaronder de contractuele erfstellingen tussen de aanstaande echtgenoten gedaan, die betrekking hebben op de eigen goederen van de eerststervende.

De aanstaande echtgenoten konden echter vrij bedingen dat de contractuele erfstelling maar uitwerking zou hebben indien het huwelijk door overlijden ontbonden wordt. Dit sluit in dat zij gewild hebben dat de contractuele erfstelling zou vervallen indien het huwelijk vóór het overlijden van de eerststervende ontbonden wordt door echtscheiding. Door de analyse van het huwelijkscontract komt de rechtbank in casu tot het besluit dat zulks de gemeenschappelijke wil van de aanstaande echtgenoten geweest is.

Verwilghen t./ Bruyninckx.

Overwegende dat eiseres met wijlen Leonce Bruyninckx gehuwd was onder het stelsel van het beheer der gemeenschap van aanwinsten ingevolge een huwelijkscontract, verleden voor meester Louis Van Hemelrijck, notaris te Dendermonde in dato 1/7/1941;

Overwegende dat de aanstaande echtgenoten in dit huwelijkscontract bovendien wederkerig gifte deden aan de langstlevende van hen beiden van het vruchtgebruik op al de goederen, door de eerststervende na te laten, dewelke gifte zou worden verminderd op de helft in vruchtgebruik, indien uit hun huwelijk een kind of kinderen zouden geboren worden (art. 1094 BW)

Overwegende dat haar huwelijk echter ontbonden werd ingevolge een vonnis dd. 18/4/55 van de rechtbank alhier, waarbij de echtscheiding werd toegestaan in voordeel van aanlegster; dat aanlegster overeenkomstig art. 1463 BW afstand heeft gedaan van de gemeenschap;

Afstand heefte gedaan van de gemeenschap; Overwegende dat haar gewezen echtgenoot Leonce Bruyninckx naderhand te Dendermonde op 8/2/1959 is overleden, nalatende als enige reservataire erfgenaam, zijn dochter Maryse Bruyninckx, eerste verweerster gesproken uit zijn huwelijk met aanlegster;

Overwegende dat de vordering van aanlegster, ingeleid bij geboekt exploit dd. 27-9-67 van gerechtsdeurwaarder Richard Heinkens met standplaats Brugge, ertoe strekt: te horen zeggen voor recht dat zij ingevolge hogergemelde gifte, vermeld in haar huwelijkscontract, gerechtigd is voor de helft in het vruchtgebruik op al de goederen, nagelaten door Leonce Bruyninckx; verweerders dienvolgens te horen veroordelen om haar dit vruchtgebruik af te leveren binnen de acht dagen van het tussen te komen vonnis;

Overwegende dat verweerders vragen dat hogervermelde vordering als ongegrond zou worden afgewezen;

Overwegende dat volgende beginselen dienen in acht genomen;

— enerzijds: na echtscheiding kan de langstlevende der gewezen echtgenoten geen enkel recht meer doen gelden op de « bij versterf » opgevallen nalatenschap van de eerstgestorvene (art. 767 BW — Kluyskens, Personen en Familierecht nr. 487);

— anderzijds: de onschuldige echtgenoot behoudt al de voordelen die de schuldige echtgenoot hem bij hun huwelijkscontract of staande het huwelijk gedaan heeft, ook al werden deze voordelen met wederkerigheid bedongen en al heeft deze wederkerigheid tengevolge van art. 299 BW geen plaats (art. 300 B.W.); dat onder deze voordelen dienen begrepen: a) niet alleen de eigenlijke huwelijksvoordelen (avantages matrimoniaux), die betrekking hebben op de gemeenschap (de bedongen vooruitnemingen of toekenningen van een ongelijk aandeel in de gemeenschap — art. 1515 - 1520 BW), b) doch ook de giften, waaronder de contractuele erfstellingen tussen de aanstaande echtgenoten in het huwelijkscontract gedaan, die betrekking hebben op de eigen goederen (nalatenschap) van de eerststervende (De Page, deel I nr. 476 — idem deel VIII Boek I nr. 434 — 745bis; Kluyskens, Personen en Familierecht nr. 491; Schicks en Van Isterbeek, Traité Formulaire Deel IV nr. 1046 pag. 843);

Overwegende dat de eerste categorie van voordelen in onderhavig geval niet ter sprake komt; dat aanlegster trouwens aan de gemeenschap verzaakt heeft;

Overwegende dat het echter aan de aanstaande echtgenoten steeds vrijstaat in het huwelijkscontract te stipuleren dat de contractuele erfstelling alleen dan uitwerking zal hebben indien het huwelijk ontbonden wordt door het overlijden van de eerststervende, hetgeen insluit dat de contractanten hebben gewild dat de contractuele erfstelling zou vervallen indien het huwelijk vóór het overlijden van de eerststervende ontbonden wordt door echtscheiding;

dat dergelijke aan de schenking verbonden opschortende

voorwaarde niet strijdig is met de openbare orde en evenmin strijdig is met de bepalingen van art. 300 BW vermits de echtgenoot die de echtscheiding bekomen heeft slechts de voordelen kan behouden in zover de voorwaarden vervuld zijn, die zijn mede-echtgenoot er rechtsgeldig aan verbonden heeft en die hij vrij was te bedingen (Ber. Gent 13/5/1954 - Rev. crit. jur. belge - 1956 met nota - pag. 99 en volgende; Ber. Brussel 20-11-54, Rev. prat. not. belge 1955, pag II en volgende);

Overwegende dat de artikelen 3 en 4 van het overgelegde huwelijkscontract die betrekking hebben op de betwiste contractuele erfstelling, niet uitdrukkelijk vermelden wat het lot ervan zal zijn voor het geval het huwelijk voor het overlijden van de eerststervende zou te niet gaan door echtscheiding; dat het in deze omstandigheden noodzakelijk voorkomt op te sporen wat daaromtrent de gemeenschappelijke wil en bedoeling van partijen is geweest bij het aangaan der overeenkomst;

Overwegende dat het voorwerp der contractuele erfstelling er op duidt dat de aanstaande echtgenoten enkel beoogd hebben de langstlevende van hen beiden te laten genieten van een vruchtgebruik dat voordeliger kan zijn dan het erfrechtelijk vruchtgebruik, voorzien door art. 767 BW;

dat dient aangestipt dat de wetgever in het art. 767 BW de overlevende uit de echt gescheiden echtgenoot, zelfs onschuldig, van dit erfrechtelijk vruchtgebruik uitdrukkelijk uitsluit;

Overwegende dat het art. 4 van het huwelijkscontract, dat betrekking heeft op het geval dat er een kind of kinderen uit het huwelijk zijn geboren, in uitdrukkelijke termen aan de overlevende echtgenoot de verplichting oplegt, bij het overlijden van de eerststervende, « een goede en getrouwe inventaris te doen opmaken ten koste van de gemeenschap »;

dat het dadelijk opvalt dat het onmogelijk is deze kosten van inventaris te doen dragen door de gemeenschap, indien deze tevoren door een tussengekomen echtscheiding werd ontbonden; dat de in de contractuele erfstelling gebruikte termen derhalve op ondubbelzinnige wijze aantonen dat de aanstaande echtgenoten op het oog hadden en gewild hebben dat zij bij de inwerkingtreding ervan door het overlijden van de eerststervende nog zouden verenigd zijn door de huwelijksband;

dat de gebruikte bewoordingen voor geen andere redelijke interpretatie vatbaar zijn; dat aldus dient aangenomen dat de aanstaande echtgenoten het tot standkomen van het recht, voorspruitende uit de contractuele erfstelling hebben willen afhankelijk stellen van de ontbinding van het huwelijk door het overlijden van een van hen, en dat het derhalve nooit hun bedoeling kan geweest zijn de langstlevende te laten genieten van dit vruchtgebruik indien het huwelijk te voren ontbonden werd door echtscheiding; dat op grond hiervan de vordering van eiseres als ongegrond dient afgewezen;

Om deze redenen,

De rechtbank,

alle verdere en meeromvattende besluiten verwerpende, - Ontvangt de vordering van eiseres, doch verklaart deze ongegrond en wijst haar af;

Legt de kosten ten laste van eiseres.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TONGEREN

16 januari 1969.

Voorzitter: M. Toppet.

Openbaar ministerie: M. Boyen.

Advocaten: Mrs. Driessen en Ver Berne.

Schade en schadeloosstelling. — Onrechtmatige exploitatie van een hinderlijk bedrijf. — Sluiting van het bedrijf bij wijze van schadeloosstelling.

Verdachte exploiteert een gevaarlijke, ongezonde of hinderlijke onderneming zonder machtiging. De burgerlijke partij vraagt schadevergoeding en sluiting van het bedrijf.

Door de sluiting te bevelen pleegt de rechtbank geen inbreuk op het beslissingrecht voorbehouden aan de administratieve overheid die in castu geen machtiging verstrekte. De rechtbank is vrij om in elk geval een herstel in specifieke vorm te bevelen of ten uitvoer te doen leggen. De sluiting wordt bevelen met een schadevergoeding voor elke dag vertraging.

O. M. en Janssen t./ Geyssens

Overwegende dat de betichting in hoofde van beklagde bewezen is;

Dat vermits zij door vonnis, thans in kracht van gewijsde dd. 6-6-68 veroordeeld werd — vonnis waarvan het eensluidend afschrift wordt bijgebracht — zij in staat van herhaling verkeert, zoals omschreven door art. 4 der wet van 5 mei 1888;

Overwegende dat op burgerlijk gebied de burgerlijke partij Janssen voorhoudt dat de varkensmesterij, gelegen op 30 meter van zijn villa, gebouwd in de residentiële zone, hem groot nadeel berokkent;

Overwegende dat de burgerlijke partij een schade van 5.000 fr. vordert en tevens de sluiting vraagt van het hinderlijk bedrijf, en bij gebreke hieraan te voldoen een schadevergoeding van 200 fr. per dag vertraging;

Overwegende dat beklagde niet ontkent dat haar stal waarin zich ongeveer 200 varkens bevinden de buurt hindert; zij betwist evenwel aan de rechtbank het recht om de sluiting ervan te bevelen;

Overwegende dat het Regentbesluit van 11-2-1946 de procedure instelt om toelating te bekomen tot het uitbaten van een gevaarlijke, ongezonde of hinderlijke onderneming; art. 19, gewijzigd door het Regentbesluit van 5 november 1946, bepaalt uitdrukkelijk dat geen enkele uitbating begonnen of voortgezet mag worden zonder de strikte inachtnaam van de reglementaire voorschriften en de speciale voorwaarden opgelegd door het toelatingsbesluit;

Overwegende dat beklagde nooit enige aanvraag tot machtiging aan de bevoegde overheid liet geworden zodat haar nooit een machtiging tot de uitbating van haar onderneming verleend werd;

Overwegende dat door de sluiting te bevelen de rechtbank geen inbreuk pleegt op het beslissingrecht voorbehouden aan de administratieve overheid die in casu geen toelating verstrekte;

Overwegende dat de vraag van de burgerlijke partij ontvankelijk is vermits haar schade zijn ontstaan vond in het door beklagde gepleegde wanbedrijf en de burgerlijke partij een bestaand en aktueel belang aantoonde om een einde aan de schadeverwekkende inbreuk te doen stellen;

Overwegende dat de rechtbank vrij is om in elk geval een herstel in specifieke vorm te bevelen of ten uitvoer te doen leggen. Het Hof van Casastie heeft herhaaldelijk bevestigd dat de feitenrechter soeverein over de schadeloosstelling beschikt. Dit geldt eerst en vooral ten aanzien van de vorm. (A.P.R. « Schade en schadeloosstelling ». Vorm van de schadeloosstelling, nr. 276 en volgende);

Overwegende dat ook Braas in zijn « Précis de Procédure Pénale, T.I. nr. 291, van oordeel is dat: « Les Tribunaux ont le droit de prononcer toutes autres réparations civiles assimilables aux dommages-intérêts ou aux restitutions. Ils pourraient de la sorte ordonner la fermeture d'une exploitation illicite »;

Overwegende dat het ons dan ook in onderhavig geval gepast voorkomt de schade toe te wijzen aan de burgerlijke

partij, te begroten op 1 frank, de sluiting te bevelen van de onwettige uitbating en beklaagde te veroordelen tot een schadevergoeding van 100 fr. per dag vertraging.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE MECHELEN

26 november 1968.

Voorzitter: M. De Messemaeker.
Openbaar Ministerie: J.P. Dieudonné.
Advocaat: F. Maerten.

Wet en Koninklijk besluit. — Werking in de tijd. — Geen terugwerkende kracht. — Toepasselijkheid op aangifte van diamantvoorraden.

De strafwet heeft geen terugwerkende kracht. Is derhalve geen misdrijf het niet aangeven van diamantvoorraden, door een Koninklijk besluit met terugwerkende kracht verplicht gesteld. Het Koninklijk besluit treedt in werking vanaf de dag der bekendmaking in het Staatsblad: slechts vanaf die dag is het feit een misdrijf.

Nagels t./O.M.

Inzake van de heer Prokureur des Konings, in naam van zijn ambt tegen:

2663 Nagels Rénatus Augustinus, diamantsnijder, geboren te Berlaar de 25 juli 1922, Wonende te Beerzel, Bredestraat nr. 5.

Beticht van, te Beerzel, kanton Heist op den Berg, op 16 januari 1968.

Persoon zijnde, die zich met diamanthandel of -nijverheid bezig houdt, of die gewoonlijk in welke hoedanigheid ook, over een voorraad diamant beschikt, verzuimd te hebben uiterlijk op 15/1/1968, bij de Minister van Economische Zaken, aangifte te doen van het gewicht en de waarde der hoeveelheid niet-geslepen diamant die hij bij het einde van de laatste voor de diamantbewerker aangenomen werkdag der maand december 1967 in zijn bezit heeft.

Gezien de stukken der vervolging; Gehoord de beklagde in zijn gezegden en middelen van verdediging;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn vordering;

Gehoord de beklagde die laatst het woord neemt;

De Rechtbank:

Aangezien het Ministerieel Besluit van 12/10/1955, genomen in uitvoering der besluitwet van 31/1/1945, bij artikel 1 voorziet dat elk persoon die zich bezig houdt met de diamanthandel of -nijverheid, of die gewoonlijk een stock in zijn bezit heeft, hiervan trimestrieel aangifte dient te doen bij de bevoegde diensten; dat art. 10 van hetzelfde ministerieel besluit voorschrijft dat deze aangifte dient te gebeuren ten laatste op de 15e dag der maand volgend op de laatste werkdag der maanden maart, juni, september en december;

Aangezien de besluitwet van 31/1/45 werd opgeheven en vervangen door de wet van 4/7/62, welke voorziet dat de ministeriële besluiten — waaronder dit van 12/10/55 — genomen in uitvoering der besluitwet van 31/1/45 in voege blijven tot zes maand na de publicatie der wet;

Aangezien de Koninklijke Besluiten van 15/1/65, 7/1/66 en 5/1/68 het Ministerieel besluit van 12/10/51 in stand gehouden hebben respectievelijk tot 31/12/65, 31/12/66, en 31/12/68;

Aangezien, evenwel, het K.B. van 5/1/68 een afwijking vertoont met de tevoren vigerende wetgeving, in die mate dat het de periodiciteit der aangiften verlengt van drie maand tot een jaar, en dat het de nulaangifte verplichtend stelt indien de betrokkene zich in de loop van het voorbije

jaar met diamanthandel of industrie heeft beziggehouden of gewoonlijk een voorraad heeft gehouden, daar waar art. 1§2 van het M.B. van 12/10/55 de nulaangifte verplichtend maakte wanneer de betrokkene diezelfde verichtingen deed in de loop van de voorbije trimester;

Aangezien het KB van 5/1/68 slechts werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 27/1/68, dat weliswaar, dat art 6 van dit KB bepaalt dat het Besluit van kracht ordt op 15/12/67;

dat, nochtans, vermits het bedoelde besluit slechts openbaar gemaakt werd op 27/1/1968, en vermits het K.B. van 7/1/66 het MB van 12/10/55 in al zijn beschikkingen slechts in stand gehouden heeft tot 31/12/66, de verplichtingen opgelegd bij M.B. van 12/10/55, niet meer bestonden en dus ook niet strafbaar zijn — tussen 1/1/67 en 28/1/68, de strafwet geen terugwerkende kracht kunnende hebben;

dat bijgevolg beklagde zich niet strafbaar kon maken aan het te zijnen laste gelegde feit op 16/1/1968, zoals voorzien in de betichting;

Aangezien het, ten andere, door de stukken, voorgelegd door beklagde, bewezen wordt dat hij zijn handelsactiviteit heeft stopgezet van 27/8/67; dat hij derhalve, volgens de beschikkingen der ter zake voor het K.B. van 5/1/68 vigerende wetgeving, niet gehouden was een nulaangifte te doen voor de 4e trimester van het jaar, vervallend op 31/12/67, vermits hij zijn handelsactiviteit definitief had stopgezet voor het einde van de 3e trimester van het jaar 1967;

dat beklagde niet kon noch behoefde te weten op datum van 16/1/68, dat een later in het Belgisch Staatsblad te publiceren KB, met terugwerkende kracht, hem andere verplichtingen in verband met de nulaangifte zou opleggen;

Aangezien derhalve het feit ten laste van beklagde gelegd niet bewezen is;

Gezien art 11. 12. 14. 31. 32. 34. 35. 36. 40. 41 wet 15 juni 1935 waarvan de Voorzitter de beschikkingen heeft aangeduid;

Rechtdoende op tegenspraak:

Spreekt beklagde vrij zonder kosten.

Legt de kosten ten laste van de Staat.

Belast het Openbaar Ministerie met de tenuitvoerlegging van het onderhavig vonnis voor zoveel het hem aangaat;

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

Zetelend in zaken van koophandel.

2e Kamer. — 14 mei 1969.

Voorzitter: M. J. Pexters.

Rechters: M. Schroëen, Mvr. Vanstreels.

Advocaten: Mrs. Demal en Stas.

Faktuur. — Taal der factuurvoorwaarden. — Clausule betreffende de bevoegdheid. — Moedertaal van de bestemming. — Handelsgebruik.

De factuurvoorwaarden dienen volgens de handelsgebruiken opgemaakt in de moedertaal van de bestemming.

Een clausule betreffende de bevoegdheid die in een andere taal op de factuur voorkomt is nietig.

P.V.B.A. Construal t./ N.V. Harpigny.

Gelet op de geboekte inleidende dagvaarding door exploitant van gerechtsdeurwaarder M. Stevens van Luik in dato 8 november 1966;

Overwegende dat aanlegster van verweerster een som opeist van 6.350 fr., voor levering van aluminiumlijsten;

Overwegende dat verweerster in het rechterlijk arron-

dissement Luik gevestigd is en voorhoudt dat de rechtbank te Hasselt onbevoegd is om van de eis kennis te nemen ;

Overwegende dat in de factuurvoorwaarden op het verso van het bescheid aangebracht vermeld staat in het Nederlands dat de geschillen onderworpen zullen worden aan de Rechtbank te Hasselt en op het voorste gedeelte der factuur een vermelding van verwijzing voorkomt, ook in het Nederlands naar de algemene voorwaarden op de achterzijde van de factuur bevattend het beding over de bevoegdheid ;

Overwegende dat verweerster voorhoudt dat zij noch haar aangestelden de nederlandse taal machtig zijn ;

Overwegende dat verweerster in een franstalig arrondissement woonachtig is, de briefwisseling tussen partijen alsmede de besprekingen, hetgeen niet wordt ontkend, in het frans plaats vonden ; dat het niet wordt bewezen dat verweerster of haar aangestelden nederlands verstaan, althans niet voldoende om de draagwijdte van de algemene factuurvoorwaarden, hierin begrepen het beding betreffende de bevoegdheid te verstaan ;

Overwegende dat het derhalve niet bewezen is dat ver-

weerster akkoord is gegaan met het factuurbeding betreffende de bevoegdheid en het niet onmogelijk is dat hadde zij dit begrepen, zij geprotesteerd zou hebben bij aanlegster ;

Overwegende dat als handelsgebruik dient te worden aanvaard dat de factuur zou opgesteld worden in de moedertaal van de bestemming, in het betrokken geval in het frans ;

Overwegende dat uit hetgeen voorafgaat dient te worden afgeleid dat het niet bewezen is dat verweerster toegestemd heeft met het beding betreffende de bevoegdheid, opgenomen in de algemene factuurvoorwaarden en de rechtbank niet bevoegd is om van de eis kennis te nemen ;

Gelet op de voorschriften van de artikelen 2-30 tot 37 der wet van 15 juni 1935 welke werden nageleefd ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, dienstdoende Rechtbank van Koophandel, statuerende op tegenspraak ;

Verklaart zich onbevoegd om van de eis kennis te nemen en veroordeelt aanlegster tot de kosten.

CONGRES VAN DE «UNION INTERNATIONALE DES AVOCATS»

London 21 tot 25 juli 1969.

Het was snikheet. Londen dat we gewoon zijn te zien in regen of nevel, lag te bakken in de zon. De graspleinen der parken waren geplaveid met bijna naakte lichamen. De ultra-mini-jupes vielen provocant en benden behaarde en bebaarde hippies lagen in brede kladden tegen de straatstenen op ransels en slaapzakken.

Maar dit alles in het heerlijke kader van de grootse wereldstad, met haar geweldige vitaliteit en haar onuitsprekelijke charme.

Heel de tijd van het Congres heeft het warme weder aangehouden en zelfs de nacht bracht geen koelte.

Dit heeft echter niet geschaad aan het zeer groot succes van deze samenkomst. Immers, uit alle landen waren er niet minder dan 1.200 advocaten naar Londen gekomen. De « topics », die ter bespreking gesteld waren, moeten wel op dit juristenpubliek een zeer grote aantrekkingskracht hebben uitgeoefend. Onverklaarbaar is het dan toch dat tijdens de sectie-vergaderingen slechts een 50-tal belangstellenden konden bijeengebracht worden. Zulks was echter niet van aard om de betekenis van het Congres te verminderen, want velen zullen de voortreffelijke preadviezen gelezen hebben en meer deelnemers nog zullen in elk geval kennis krijgen van de resoluties, zodat het Congres voorzeker zijn taak zal vervuld hebben.

Immers, wat nog van veel meer belang is dan de besprekingen en de conclusies is het persoonlijk contact dat bij dergelijk Congres ontstaat tussen de advocaten uit de meest verschillende landen. Er waren er van alle kleur, men hoorde alle talen spreken en, tussen velen van deze congressisten die vroeger nooit het bestaan van elkaar vermoed hadden, zijn nu hartelijke vriendschapsbanden gesloten en zij hebben wederzijds aan elkaar heel wat wetenswaardigheden verteld.

Dit is voorzeker het meest nuttige doel van dergelijke internationale samenkomst.

*

De vergaderingen hadden plaats in de lokalen van het mooie en moderne « Kensington Close Hotel » dat voor dergelijke gelegenheid uitermate geschikt is. Een perfecte organisatie zorgde voor het uitdelen van alle vereiste documenten en uitnodigingen. Vanaf de eerste dag begonnen

de plechtigheden en de recepties die elkaar in adembenevend tempo opvolgden.

Het was 's maandags eerst de plechtige opening van het Congres in Guildhall met de sensationele intrede in de zaal van de stoet van de Lord Mayor, die door trompetgeschal werd aangekondigd. De volledig met goud bestikte en zwaar bepluimde Lord Mayor, voorafgegaan door de Attorney General en de Lord Chancellor, de City Marshal en de Sheriff en, onvermijdelijk, door de dragers van Mace en Sword, maakte op al de aanwezigen een fantastische indruk. Er werd voorzeker meer gekeken naar de costumes van al die hoogwaardigheidsbekleders dan dat er geluisterd werd naar een hele reeks redevoeringen. Te midden van het antiek decorum was het nochtans een wedijver van hartelijkheid en vriendelijkheid.

Later in de namiddag, receptie door de Attorney-General, namens de regering, in Lancaster House, met zijn vele Vlaamse en Nederlandse schilderijen. Een somptuees buffet was opgesteld op het grote grasplein achter het Paleis, waar het heerlijk was zich te goed te doen aan allerlei lekkernijen. Dat bij dit warme weder de champagne in overvloed geplengd werd, stemde alle aanwezigen tot grote tevredenheid. De vriendelijke gastheren hadden het gelukkig initiatief genomen in de tuinen verschillende T.V.-apparaten op te stellen, opdat al de aanwezigen de uitzending van de eerste landing op de maan zouden kunnen volgen.

Daarna had men nog de keuze tussen een invitatie in de Inner Temple Hall, ofwel een receptie van de solicitors in hun club, ofwel een nachtelijke vaart op de Theems.

Dinsdagnamiddag was het ontvangst in de lokalen van de Law-Society waar, in de majestueuze zalen heel de schat van de Engelse jurisprudentie berust in duizenden mooi gebonden boekdelen, zorgvuldig gerangschikt in de klassieke mahoniehouten kasten. Buffet en drank waren afgestemd op de luxe van de lokalen.

Zonder overgang moest men zich haasten naar het Aldwyck-theater waar de Royal Shakespeare Company op enig meesterlijke wijze het stuk Troilus and Cressida opvoerde.

Wanneer wij dinsdags ontvangen waren door de solicitors was het woensdagnamiddag de beurt aan de barristers in de verschillende Inns of Court, waar andermaal de

buffetafels waren opgesteld op de heerlijk verzorgde pelousen, te midden van een overvloed van bloemen waar door de eerbiedwaardige oude gebouwen een jong en fris uitzicht kregen. Veel werd er geproefd en gepraat.

Wanneer donderdagmorgen in het groot lokaal van Lincoln's Inn de sluitingsvergadering van het Congres plaats had, waar de resoluties gestemd werden die uitgewerkt waren in de verschillende secties, was er 's namiddags een ontvangst bij Hare Majesteit de Koningin, tijdens een Garden-party in Buckingham Palace. Twee muziekkapellen, koninklijke tea en sweets de fine-fleur van de Londense aristocratie in jacquet en grijze hoge hoed, hoge militairen van allerlei slag en diplomaten van allerlei kleur, bisschoppen in purper en oranje...

De congressisten liepen enigszins verloren in deze menigte, maar voelden zich toch zeer tevreden dit enig spektakel te hebben kunnen bijwonen.

Vandaar weer naar een andere ontvangst aangeboden door de lokale Law-Societies, ofwel naar de receptie ingericht door de befaamde Twelve Great Livery Companies, dit alles zonder dat men in het minst rekening hield met het uithoudingsvermogen van de congresleden. Doch het was voor de dag nog niet voldoende en 's avonds werd er nog ontvangen door de voorzitter van de Greater London Council in County-Hall.

Vrijdag was bedoeld als rustdag. Er was een uitstap voorzien naar Oxford en naar het Paleis van Blenheim. Het is steeds een heerlijk gevoel door het oud stadje te wandelen en de bebloemde binnenkoeren van meerdere oude colleges terug te zien. Hoe jammer dat men al dat onvergelijkelijk schoon in de laatste jaren gedeeltelijk heeft verknoeid door het bijbouwen van studentenkamers in ultramoderne stijl. Het paleis van Blenheim, waar Churchill geboren werd, was voor velen een verrassing, zijn overmooie bibliotheek, zijn fonteinen en zijn wijde parken, zijn meestal door de vreemdelingen weinig gekend.

Er was zoveel te zien, de afstanden waren zo groot en het weder zo warm dat deze uitstap voorzeker geen rustdag geweest is.

Eindelijk had vrijdagavond de sluitingsreceptie plaats, weder in Guildhall, aangeboden door het bestuur van de City. Deze receptie was merkwaardig. Heel het magistraat in somptueuse ambtskledij, een ere-garde van een compagnie van Pikemen en Musketeers in gepantserd militair uniform uit de tijd van Cromwell, een overvloedig buffet in de zijlokalen, een dansvloer en een uitstekend orkest, een groep lieve Londense meisjes die doedezak speelden en Schotse dansen uitvoerden. Het was voorzeker een van de heerlijkste recepties die men zich kan voorstellen.

En bij dit alles, bij de vele vriendschappelijke gesprekken, bij de lekkere maaltijden in de zeldzame Londense restaurants waar de gastronomie geëerbiedigd wordt, bij de vriendenbezoeken en de persoonlijke tochten door Londen, bij het genieten van toneelvoorstellingen, bij dit alles is er dan nog tijd overgebleven om te werken? Voorzeker! De secties hebben vergaderd. Er werden uiteenzettingen gegeven, er werd gediscussieerd en er werden resoluties gestemd. Ten bewijze van het ernstig werk dat verricht werd, laat ik hierna deze resoluties volgen, die plechtig en met eenparigheid goedgekeurd werden.

Ridder René Victor.

Resoluties van het 23e Congres der U.I.A.

Sectie 1

De bescherming van de koper en de verkoper in de internationale handelstransacties.

1. Overwegende dat de besprekingen op het Congres de

menigvuldige moeilijkheden in het licht hebben gesteld die spruiten uit de verscheidenheid der wetten;

— drukt de U.I.A. de wens uit dat zo spoedig mogelijk zouden bekrachtigd worden de Conventie betreffende de eenvormige wet op de internationale verkoop van roerende goederen en de Conventie betreffende de eenvormige wet op de vorming van het contract aangaande de internationale verkoop van roerende goederen, aangenomen door de Diplomatieke Conferentie van Den Haag in april 1964;

— neemt zij deze gelegenheid te baat om aan te bevelen dat de eminente practici die aan het Congres hebben deelgenomen, zich zouden beijveren in hun respectieve landen deze tot nu toe niet genoegzaam gekende aspecten van de wet bekend te maken.

2. Overwegende verder dat de besprekingen zekere punten in het licht hebben gesteld waarvan de studie verder dient doorgedreven te worden met het oog op een aanstaande congres of een publicatie in het bulletin van de U.I.A.,

— wordt aanbevolen dat in het bijzonder de hiernavolgende punten zouden onderzocht worden:

- a) de overdracht van het risico
- b) de overdracht van het eigendom en het voorbehoud ervan
- c) de standaardcontracten.

3. Overwegende dat de wens is uitgesproken geworden de nationale verslagen ter beschikking te stellen,

— oordeelt dat het aanbeveling verdient deze verslagen aan de belanghebbenden uit te delen;

4. Spreekt de wens uit dat een commissie, gevormd door de nationale verslaggevers en de algemene verslaggevers, de studie van het onderwerp verder zouden voortzetten.

Sectie 2

Rationalisatie van het werk der advocaten.

De sectie brengt het hiernavolgend advies uit:

dat de rationalisatie van het werk van de advocaat, van de inrichting en van de uitrusting van zijn cabinet van aard zijn een vluggere en betere werkzaamheid ten voordele van de cliënteel te bevorderen alsmede een grotere doelmatigheid en productiviteit;

dat er aanleiding bestaat de aandacht van de advocaten te vestigen op de mogelijkheden tot rationalisatie;

dat de Sectie vaststelt dat in meerdere landen, leden van de Unie, er permanente commissies bestaan voor de rationalisatie, wat de uitwisseling van de verworven ervaring toelaat;

dat het bureau verzocht wordt de studie van de problemen der rationalisatie verder door te zetten en zijn secretaris-generaal opdracht te geven al de elementen desaan gaande te verzamelen en samen te vatten, teneinde deze in het bulletin van de U.I.A. te kunnen publiceren.

Juridische informatie door middel van ordinateuren.

De U.I.A. stelt vast dat het gebruik van ordinateuren meer en meer een noodzakelijk middel wordt voor de kennis van het recht en de uitoefening van de rechtsbedeling.

Zij is nochtans van oordeel dat het gebruik van ordinateuren in rechtsaangelegenheden een ernstig gevaar inhoudt ml. de mogelijkheid de documentatie naar een bepaald doel te oriënteren.

Zij meent als besluit dat de verenigingen van advocaten van dichtbij de oprichting en het beheer van elektronische centra voor rechtsdocumentatie dienen na te gaan, teneinde er in volle onafhankelijkheid de strenge objectiviteit van te waarborgen.

Zij nodigt de nationale unies van advocaten uit onver-

wijld de nodige initiatieven te nemen die hun zullen toelaten deze opdracht op doeltreffende wijze te vervullen.

Sectie 3

Recht en techniek :

de bescherming van de menselijke persoonlijkheid.

De Internationale Unie der Advocaten, bij het sluiten van zijn 23e congres,

Na voortgezette studie van de bescherming der fundamentele rechten van de mens ten overstaan van de versnelde technologische ontwikkeling, studie die begonnen was te Wenen in 1967 door de bevestiging van de noodzakelijke maatregelen tot bescherming van de fysische integriteit van de mens ;

Overwegende dat tussen deze fundamentele rechten diegene voorkomen die betrekking hebben op de versteviging van de geheime en intieme sfeer van de mens en dus van zijn persoonlijkheid ;

Bevestigt dat geen enkele inmenging deze private sfeer mag aantasten onder de vorm hetzij van het af luisteren of het registreren van meer of min vertrouwelijke gesprekken, hetzij door het opnemen of verspreiden van beelden met privaat karakter ;

Bevestigt dat de middelen van sociale communicatie niet gebruikt mogen worden als instrumenten van onderwerping, van overtuiging of van beïnvloeding met misprijzen van de autonomie en de persoonlijkheid van de mens ;

Bevestigt uiteindelijk dat de toepassing van de elektronische cybernetica niet mag toelaten dat er zich misbruiken zouden voordoen in het gebruik van de ordinateuren noch diepe omvormingen van de arbeidsvoorwaarden ;

Rekening houdende met deze algemene beginselen, is de U.I.A. van mening :

1. dat dienen beschouwd te worden als strijdig met de rechten van de persoonlijkheid van de mens en als dusdanig strafbaar dienen gesteld de hiernavolgende handelingen :

- het af luisteren en het registreren van een niet-openbaar gesprek door middel van een af luister- of registreerapparaat buiten het weten van de deelnemers ;
- het observeren en het registreren van feiten uit het privaat leven van iemand anders door middel van een verborgen foto-cinematografisch dispositief ;
- de uitbating of de verspreiding van feiten verzameld of gevat door de voornoemde onrechtmatige middelen ;
- de poging en de medeplichtigheid dienen eveneens strafbaar gesteld.

Spreekt de mening uit dat elk bewijsmiddel bekomen door onrechtmatige middelen uit elke gerechtelijke of administratieve procedure dient uitgeschakeld te worden en dat in geval van registreren door rechtmatige middelen, de authenticiteit en de waarachtigheid ervan voorafgaandelijk zullen onderzocht worden door gerechtelijke deskundigen.

2. Gezien de overwegende rol in het sociale leven van de geschreven, gesproken en gefilmde pers ;

Overwegende van de ene kant haar onbetwistbare waarde als informatie- en vormingsmiddel, doch van de andere kant de overdreven en zelfs nadelige invloed die zij kan uitoefenen op het individu en op de groep wanneer zij wordt afgeleid van haar werkelijk doel ;

Spreekt de U.I.A. de mening uit van de noodzakelijkheid in de verschillende landen de hiernavolgende inperatieven te doen eerbiedigen :

— de informatie-ondernemingen dienen er streng over te waken dat hun inlichtingen nauwkeurig zouden zijn en zij dienen steeds bedacht te zijn op het algemeen belang dat deze inlichtingen vertegenwoordigen ; zij mogen niet bij het publiek een sensationeel of op schandaal gericht effect najagen zonder acht te slaan op de elementaire rechten van de mens, te beschikken nl. over zijn beeld,

zijn stem, zijn privaat leven met de bekommernis van onafhankelijkheid en waardigheid ;

— al degenen die van de informatie hun beroep maken dienen gegroepeerd te worden in Orden die over het nodig gezag beschikken om een deontologie uit te werken en te doen eerbiedigen door middel van tuchtsancties, gaande tot de uitsluiting.

— zo nodig dienen repressieve wetgevende of reglementaire bepalingen de eventuele tekortkomingen van de zelftucht aan te vullen.

— de slachtoffers, welke ze ook mogen wezen — (zelfs zij die vrijwillig gemengd zijn in het publieke leven) — van elke vervorming of onrechtmatige bekendmaking van informatie dienen op doeltreffende wijze beschermd te worden, zowel door het toekennen van een uitgebreid recht van antwoord als door het verlenen van een recht tot herstel der materiële schade.

3. Overwegende welke de mogelijkheden zijn van dienstprestaties zowel in het heden als in de toekomst, die verwacht kunnen worden van elektronische ordinateuren, waarvan de voortschrijdend gebruik voordelig is voor het openbloeien van de mensheid, zoals dit vastgesteld werd door een andere sectie van het tegenwoordig congres op het gebied van de juridische opzoekingen ;

Overwegende nochtans dat het behoort aan hen die aansprakelijk zijn voor het gebruik van de computers, de objectieven te bepalen, de criteria uit te kiezen en de negatieve gevolgen van de cybernetica na te gaan ;

Bevestigt de U.I.A. de hiernavolgende onaantastbare beginselen :

1. Zullen door de ordinateuren enkel dienen geregistreerd te worden, de inlichtingen die strikt noodzakelijk zijn voor de goede werking van het sociale leven.

2. De personen op dewelke deze inlichtingen betrekking hebben zullen steeds dienen op de hoogte gehouden van hun bestemming, van de vorm waarin ze opgesteld zijn, van de wijzigingen die er aan toegebracht worden en zij zullen steeds over de mogelijkheid moeten beschikken, desnoods met behulp van de gerechtelijke overheden, deze gegevens te doen rectificeren in geval van vergissing.

3. De verschillende publieke diensten zullen enkel de inlichtingen mogen gebruiken die noodzakelijk zijn voor de werking van de respectieve diensten en zij zullen onder elkaar geen inlichtingen mogen verstrekken die van aard zijn het individu te omhullen in een benauwende sfeer.

4. De fysische of morele personen die deelnemen aan het gebruik van de ordinateuren zullen gehouden zijn tot het beroepsgeheim en hun aansprakelijkheid zou kunnen in het gedrang komen in geval van onrechtmatige verspreiding van de verzamelde gegevens, zulks onder toezicht van een bewakingscommissie.

5. De fysieke integriteit en de waardigheid van de mens zullen steeds dienen gewaarborgd en alle maatregelen zullen bijtijds dienen genomen te dien einde, om te vermijden dat de resultaten van de electronica onevenwichtigheden zouden veroorzaken in het beroeps-, het sociaal- en economisch leven.

Overwegende ten slotte dat het blijkt uit de werkzaamheden en de debatten van tegenwoordig Congres dat het recht niet enkel de techniek moet vergezellen, doch haar moet voorgaan en dat zulks slechts mogelijk is wanneer de juristen, voorgelicht door de technici, het recht voortdurend aanpassen aan de uitvindingen die gaande zijn,

beslist de U.I.A. een permanente commissie « recht en techniek » in te stellen die het doel zal nastreven steeds op de hoogte te blijven van de vooruitgang en er over te waken dat in de verschillende landen de wetgevende en reglementaire bepalingen zouden genomen worden teneinde de fysische en psychische integriteit van de mens te beschermen en zijn volle ontluiting te bevorderen.